Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

Nr. 229 | Łódź, Poniedziałek 30 września 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז מאנטאג כה אלול תרפ"ט | № 229

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

היינט ווערט פייערליך געשלאסען

די אלגעמיינע לאנד-אויסשטעלונג אין פוזען

פוזען, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט).

מארגען (היינט מאנטאג) ווערט געשלאסען די אלגעמיינע לאנדעס-אויסשטעלונג אין פוזען, וועלכע איז ארגאניזירט געווארען צום 10-יעהריגען יובל פון פוילענס אומאפהענגיגקייט און איז געווען אפען פון 16-טען מאי ד. י.

די אויסשטעלונג וועט געשלאסען ווערען דורך דעם פרעמיער-מיניסטער שווימאלסקי צו דער שליסונג זענען געקומען קיין פוזען כמעט אלע מיניסטארען, א גרויסע צאהל אנגעזעהענסטע פערזענליכקייטען פון לאנד און פון אויסלאנד, זעהר פיל רעלעגאציעס, עקסקורסיעס און צעהנדליגער טויזענדטער פריוואטע בעזוכער פון אלע עקען פוילען. עס איז אויך געקומען א רעלעגאציע פון אינטערנאציאנאלען פערבאנד פון די זשורנאליסטען, וואס זענען אקרעדיטירט ביים פעלקער-בונד.

די פייערליכקייטען האבען זיך שוין היינט אנגעהויבען און בעשטעהן פון א גאנצער רייה גראנדיעזע פאלקס-פערוויילונגען, רערונטער פון א אימפאזאנטען פאלאנעז-טאנץ, קאסטיום-פערוויילונג מיט פריזען פאר די שעהנסטע קאסטיומען, בענגאלישע פייערווערק א. אז. וו.

די גאנצע שטאט איז צוליב דער שליסונג פון דער אויסשטעלונג דעקארירט מיט נאציאנאלע פעהנער.

ביי דער שליסונג וועלען געהאלטען ווערען פייערליכע רעדעס, עס וועלען רעדען דער פרעמיער, דער מיניסטער פאר האנדעל און אינדוסטרי קוויאטקאווסקי א. אנד.

טשיטשערין בעט דימיסיע

קאוונא, 29 (ספ. טעל.) ווי מ'טיילט מיט פון מאסקווע, האט דער קאמיסאר פון אויסערן ענינים טשיטשערין, וועלכער געפינט זיך איצט אויף קורציע אין א'אויסלענדישען קוראָרט, ארויסגעשיקט צו דער סאוויעטישער רעגירונג א ביטע וועגען דימיסיע. זיין ביטע מאטיווירט ער דערמיט, וואס ער איז קראנק און מוז ווייטער זיך קורירען אין דייטשלאנד. די קורציע דארף דויערען 6–8 חדשים. אלס טשיטשערינ'ס פערטרעטער רופט מען אן ליטווינאוו'ן, וועלכער פערטרעט שוין טשיטשערינ'ען זייט עטליכע חדשים.

צוזאמענפאהר פון פוילישע יוריסטען

ווארשא, 29. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין דער אולא פון אוניווערזיטעט פארגעקומען די ערעפנונג פון צוזאמענפאהר פון פוילישע יוריסטען. צום צוזאמענפאהר זענען געקומען עטליכע הונדערט דעלעגאטען און א גרויסע צאהל געסט פון פוילען און פון אויסלאנד. דעם צוזאמענפאהר האט געעפענט דער יוסטיץ מיניסטער צאר, דאן זענען פארגעקומען א רייה בעגריסונגען.

ווי אזוי איז ארורך דער נעכטיגער טאג אין עסטרייך

ווין, 29 (ספ. טעל.) היינט זענען אין וויען און אין א רייה אנדערע צענטערען פון עסטרייך פארגעקומען גרויסע רעמאנסטראציעס פון דער היימווער, דאס קריגס-מיניסטעריום האט געמאכט גרויסע פארבערייטונגען צום היינטיגען טאג, ווייל מ'האט זיך גערעכט אויף שווערע צוזאמענשטויסען צווישען היימווער און שוצבונד (סאציאל-דעמאקראטען) אלע מיליטער-אפטיילונגען האבען זיך געפונען אין שארפער וואך.

דער טאג איז אין אלגעמיין א דורך רוהיג, בלויז אין איינציגע ערטער איז געקומען צו קלענערע צוזאמענשטויסען, וועלכע זענען אבער באלד ליקווידירט געווארען. אין גראץ איז ארעסטירט געווארען א מיטגליד פון שוצבונד, וועלכער האט ביי א שטרייט מיט א מיטגליד פון היימווער דעם לעצטען געשטאכען מיט א באגנעט.

אין שאקעראל איז נאך דער רעמאנסטראציע פון היימווער געקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען א גרופע נ. פראנט-קעמפער און קאמוניסטען. איין קאמוניסט האט אויסגעשאסען עטליכע מאל פון א רעוואלווער און האט פערוואונדעט א סאציאל-דעמאקראט. פאליציי האט שנעל געמאכט ארדנונג און די פראנט-קעמפער זענען רוהיג געגאנגען ווייטער.

אין אוונד זענען די דעלעגאטען געווען אויף א פארשטעלונג פון דער אפערע און דאן איז פארגעקומען א פייערליכער ראוט.

40 חלוצים אפגעפאהרען פון וויען

וויען, 29 (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז פון דאנען אפגעפאהרען קיין א"י א גרופע פון 40 חלוצים. א גרעסערע גרופע חלוצים קיין א"י איז אויך אפגעפאהרען פון טשעכאסלאוואקיען.

וויען, 29 (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז פון דא אפגעפאהרען קיין א"י דער פארזיצער פון ועד לאומי דוד יעלען.

2000 תביעות

פון געליטענע יודען אין א"י

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש) די אלגעמיינע צאהל תביעות, וואס זענען אנגעגעבען געווארען דורך די געליטענע יודען צו דער א"י-רעגירונג אויף ענטשעדיגונגען פאר די רציחות און פאגראמען, וואס זענען בנוגע זיי בעגאנגען געווארען דערגרייכט – 2000.

—=:8:=—

דעם טיפסטען ביילייד-מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד ה' פילוויש מאטיל, צוליב'ן טויט פון זיין אונפערגעסליכער

טאכטער נ"ע

די מעטאל-סעקציע
ביים צענטר. יוד. האנדוו. פערבאנד אין לאדז.
9720

מיין פריינד און געוועזענעם מייסטער ה' פ. מאטיל צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין ליבע

טאכטער נ"ע

דריק איך אויס מיין טיפסטען ביילייד
י. רעדער.
9721

אתרוגים

מובהרים, לולבים והדסים
שוין אויף לאגער
ה. ארפינגער,
10 פאלנאצנא 10.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 32-41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראנקהייטען. היי זונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אוונד.

וואוינונגען!
ענצעלנע שטובען מיט קוכען, 2 שטובען מיט קוכען און ענצעלנע שטובען מיט אלע בעקוועמליכקייטען איז צו פערמיטען פון זאפארט. צו ערפאהרען
פראנציסקאנער 30
ביים ווירט.
9407

אונזערע פריינד
פאמיליע זילבערינג
צוליב'ן טויט פון זייער ליב קינד
חוה'לע
דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד.
יחיאל שטערן און פאמיליע

ענטשולדיגונג.
מיר ענטשולדיגען זיך פאר ה' שמואל רעדליך, פאר אונזערע אונטאקטישע האנדלונג און די נישט פאסענדע ווערטער, וואס מיר האבען זיך אויסגעדריקט אין א מאמענט פון אויפגערעגטען צושטאנד. מיר פערזיכערן, אז אין דער צוקונפט וועט אזעלכעס נישט פארקומען.
הענעך קופערמינץ
יהודה קופערמינץ.
9731

צו דער חתונה פון אונזער קוזינקע
יענטע יאקובאוויטש
מיט ה' לייביש יאקובאוויטש
ווינשען מיר א הערציגען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען
מאשע און א. וו. יאסני.

צו דער חתונה פון ה'
אהרן רעזנער
מיט פרל. בראניא פייגעמאן
ווינשט א הערציכען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
9725
פאמיליע גאלדבערג.

8-ונג, פריזיער-מייסטער!
היינט, מאנטאג, דעם 30 סעפטעמבער ד. י. 7.30 אוונד, קומט פאר אין האנדווערקער-קלוב, פאלודניאווע 4
אן אויסערארדענטליכע פערזאמלונג
אויף דער טאג-ארדנונג וועט בעהאנדעלט ווערען זעהר וויכטיגע פראגען, וואס זענען נוגע יעדען איינציגען פריזיער-מייסטער פון דער שטאט לאדז.
די פערוואלטונג.
9722
בעמערקונג: צוליב די פארשטעהענדע וואהלען ווערען געבעטען די מיטגלידער צו רעגולירען דעם ביטראג.

ווארנונג!
צוליב דעם, וואס ס'האבען זיך בעוויזען אין שטאט פאלשע וועקסלען מיט דער זשירא
ש. טייך, צעגעלניאנא 57
ווארן איך אלע סוחרים נישט צו נעהמען די וועקסלען, ווייל כ'האב קיין שום וועקסלען נישט ארויסגעגעבען און בין פאר די וועקסלען נישט פעראנטווארטליך.
מיט אכטונג
ש. טייך, צעגעלניאנא 57.
9729

ביי דער שולע „יבנה" צעגעלניאנא 75, טעלעפאן 13-34
עקזיסטירט א מוסטערהאפטע
פרעבעל-שולע—גן-ילדים
וועלכע געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון א געניטער א"י-דיגער פרעבעליסטין און ווערט געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פראפעסאר מאנטעססארי.
איינשרייבונגען אין גן-ילדים ווי אויך אין דער שולע, ווערען אנגענומען נאך ביז צום 30-טען ד. ח.
די למודים הויבען זיך אן דעם 1-טען אקטאבער.
די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 9–2 און פון 5–6 נאכמיטאג.
דער פרייז אין די פרעבעל-שולע — 12 זל. מאנאטליך.

אינטערווענץ ביים פעלקער=בונד

וועגען די אנטי=יודישע עקסצעסן אין רומעניען

גענף, 29. (יט״א טעלעגראפיש) ביים פעלקער־בונד וועט איבערגעגעבען ווערען אן אינטערווענץ וועגען די לעצטע אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען אין רומעניען.

אלע יודישע בעאמטע

ווערען בעזייטיגט פון רומענישען קריגס=מיניסטעריום

בוקארעשט, 29. (יט״א טעלעגראפיש) א רומענישע צייטונג טיילט מיט, אז דאס רומענישע קריגס־מיניסטעריום האט בעשלאסען צו בעזייטיגען אלע יודען פון די קאנצעלאריעס און פון דער ארמעע.

דאס פליטים=פראבלעם פערשארפט זיך

צוליב דעם עפענונג פון שול־יאר אין א״י

ירושלים (י.ט.א.) א בעדייטענדע צאהל פליכטלינגען פערנעהמט איצט, ווי בעקאנט, פיל שול־בנינים אין ירושלים און תל־אביב. צוליב דער נאהענטער ערעפנונג פון שול־יאהר וועט מען מוזען בעפרייען די שול־בנינים, האט זיך די פליכטלינגען־פראגע בעדייטענד פערשארפט.

אין תל־אביב רעכענט מען א דאנק דעם מילדען קלימאט איינצואָרדנען די פליכטלינגען אין געצעלטען, אין אנדערע געגענדען איז דאס אבער נישט מעגליך.

א״י־רעגירונג פעוקלענערט די שפיין־פארציעס פאר היימלאזע

ירושלים, 29. (יט״א טעלעגראפיש) די ארץ־ישראל רעגירונג האט פון נעכטען אן פערקלענערט אויף א העלפט די שפייז־פארציעס פאר די היימלאזע, אין שטאט הערשט העריבער א געוואלדיגע אויפרעגונג.

געגען דער ריטואל־מארד־פראפאגאנדע אין טשעכאסלאוואקיי

אן אפענער בריף צום יוסטיץ־מיניסטער

פראג, (יט״א) די פראגער פאציפיסטישע צייטשריפט „ווארהייט" האט פערעפענטליכט אן אפענעם בריף צום טשעכאסלאוואקישען יוסטיץ־מיניסטער ד״ר מאיער־הארטינג, אין וועלכען עס ווערט שארף פראטעסטירט געגען דעם, וואס עס ווערען טאלערירט אזעלכע אויסגאבען ווי די בראשור פון א געוויסען קארל זאפטשעק א. נ. „שבת־גוי", וואס שטעלט מיט זיך פאר א שענדליכען יודען־העצערישען פאמפלעט און רעכענט אויס 250 ריטואל־מארדען, וואס זענען כלומרשט אויסגעפירט געווארען דורך די יודען פון די עלטסטע צייטען ביז׳ן יאהר 1913. אין דער בראשור ווערען ציטירט די ווערק פון דייטשען אנטיסעמיט טעאדאר פריטש, הענרי פארד א. אנד. די צייטשריפט פאדערט אנצונעהמען שארפע שריט געגען דער דאזיגער פערברעכערישער און ליגנערישער יודען־העצע.

די יודישע אויסוואנדערונג אין טשעכאסלאוואקיען

אין פערגאנגענעם יאהר

פראג. (יט״א) לויט די מיטיילונגען פון מלוכה׳שען סטאטיסטישען אמט, האבען אין משך פון יאהר 1928 עמיגרירט פון טשעכאסלאוואקיי 24,540 פערזאן, פון דער צאהל 14,522 מעבר לים (59 פראצ.) די צאהל יודישע אויסוואנדערער פון טשעכאסלאוואקיי האט אין יאהר 1928 בעטראגען 399, פון דער צאהל 363 מעבר לים (91 פראצענט).

די איבערוויגענדע מעהרהייט פון די יודישע עמיגראנטען פאהרט אין די פעראייניגטע שטאטען.

לויט זייער אפשטאמונגס־ארט טיילען זיך די יודישע עמיגראנטען אויף פאלגענדען אופן: פון קארפאטען־רוסלאנד — 203, פון סלאוואקיי — 4, פון מעהרען 9 און פון בעהמען 13.

ג״ן צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין טשעכאסלאוואקיי

פראג, (יט״א) לויט די אפיציעלע סטאטיסטישע ציפערן זענען אין משך פון יאהר 1928 דורכגעפיהרט געווארען צווישען דער יודישער בעפעלקערונג 9,943 גט׳ן 66,7 אויף 10,000 איינוואוינער. חוץ דעם האבען זיך געשיידען 569 פאר־פאלק, וואס האבען געשלאסען געמישטע חתונות.

סאוו.=רעגירונג פאדערט ענטשעדיגונג

פאר דער געראטעוועטער דייטשער מאנשאפט

ריגא, 29. (אטע) „וועטשערניאיא מאסקווא" טיילט מיט פון האמבורג, אז האַרט תוכף זיך אן א פראצעס, וואס איז פערבונדען מיט די עקספעדיציע פון אייזברעכער „קראסין" ביים ראטעווען די עקספעדיציע פון גענעראל נאבילע.

בעת דער רייזע האט „קראסין" געראטעוועט די מאנשאפט פון דער דייטשער שיף „סערוואנטעס".

איצט איז די סאוויעטישע רעגירונג ארויסגעטרעטען מיט א פאדערונג פון 1,721,000 מארק פאר דער ערטייל טער הילף.

דער שיף־אינהאבער האט אנערקענט די געפאדערטע סומע פאר צו הויך. דאן האט די סאוויעטישע האנדעלס־מיסיע אין בערלין איהם אנגעקלאגט אין האמבורגער יס־טריבונאל.

פערפלייצונג=קאטאסטראפע אין מעקסיקא

פערפלייצט 4 שטעטלעך, 100 דערטרונקענע

לאנדאן, 28. (אטע) פון מעקסיקא טיילט מען מיט, אז אין מורח־שטאט הידאלגא איז פארגעקומען א געוואלדיגע פערפלייצונגס־קאטאסטראפע, צוליב די גרויסע רעגענס זענען די טייכען ארויס פון די ברעגעס און פערפלייצט פיר שטעטלעך. דער אנלויף פון וואסער איז געווען אזוי שטורעמדיג, אז פיל מענשען האבען זיך קוים געראטעוועט מיט׳ן לעבען. ביז איצט זענען פעסטגעשטעלט געווארען 100 דערטרונקענע.

יודישע אגענץ זאל שטיצען יודישע סטודענטען וואס שטודירען אראבישע וויסענשאפטען

בערלין, (יט״א) אין פראנקפורט איז פארגעקומען א געמיינזאמע זיצונג פון פראנקפורטער מיטגלידער פון דער יודישער אגענץ, קרן־היסוד און פרא־פאלעסטינא־קאמיטעט, אויף וועלכער עס זענען צוזאמענגערעדט געווארען א רייה פראגען, וואס זענען וועגן דער איצטיגער לאגע אין דער ארץ־ישראל אויסבוי־ארבייט.

אין איינע פון די אנגענומענע רעזאלוציעס איז בעשלאסען געווארען צו ווענדען זיך צו דער יודישער אגענץ מיט׳ן פארשלאג, אונטערצונעמען שריט פאר דער אויסבילדונג פון יונגע יודישע סטודענטען אויף אלע געביטען פון דער וויסענשאפט, וואס זענען נויטיג פאר דער קענטעניש פון דער אראבישער וועלט. לויט דעם פארשלאג זאל די יודישע אגענץ בעשטימען סטיפענדיעס פאר אזעלכע סטודענטען, וואס זאל זיי ערמעגליכען דאס פראקטישע און טעארעטישע שטודיום פון אראבישע וויסענשאפטען אויף די אייראפעאישע אוניווערזיטעטען און אראבישע לענדער.

וויפיל יודישע סטודענטען

לערנען זיך אויף דעם ווינער אוניווערסיטעט

וויען. (יט״א) לויט די סטאטיסטישע ציפערן, וואס זענען איצט פערעפענטליכט געווארען, זענען אין פערגאנגענעם אקאדעמישען יאהר געווען אינסקריבירט אויף די עסטרייכישע הויך־שולען 2,300 יודישע סטודענטען אויף דער אלגעמיינער צאהל 11.000. 2[5 פון די יודישע סטודענטען האבען דעקלארירט זייער יודישע נאציאנאליטעט. די איבעריגע האבען זיך פערעגיסטרירט אלס דייטשען און אונגארן.

א בעדייטענדע צאהל יודישע סטודענטען אין וויען איז געקומען פון פוילען.

פערטרעטער פון ד״ר הערמעס

בערלין, 29. (ספ. טעל.) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט האט דער פארזיצענדער פון דער דייטשער רעלעגאציע צו די האנדעלס־אונטערהאנדלונגען מיט פוילען, ד״ר הערמעס זיך אנגעגעבען אין דעמיסיע.

אלס פערטרעטער פון ד״ר הערמעס ווערט אנגערופען דער לייטער פון דער דייטשער רעלעגאציע, ריכטער.

מענדעלסאהן־פייערונג אין דאנציג

דאנציג, 29. (יט״א טעלעגראפיש) די דאנציגער יודישע קהלה האט היינט איינגעארדענט א משה מענדעלסאהן־פייערונג, עס זענען אנוועזענד געווען פארשטעהער פון דער מאכט, צווישען אנדערע אויך א פערטרעטער פון פוילישען גענעראל־קאמיסאריאט.

צי זענען שוחטים האנד־ארבייטער

אדער העכער=געבילדעטע בעאמטע

וויען, דער אדמיניסטראטיווער טריבונאל אין עסטרייך האט זיך לעצטענס בעשעפטיגט מיט דער פראגע, צי זענען שוחטים האנד־ארבייטער אדער העכער־געבילדעטע בעאמטע, די מלוכה׳שע פערזיכערונגס־אמטען האבען פערעכענט די שוחטים צו קאטעגאריעס פון די האנד־ארבייטער. בעגען דער ענטשיידונג האט די יודישע קהלה אין וויען אפעלירט צום אדמיניסטראטיווען טריבונאל וועלכער האט אנערקענט, דאס די שוחטים דארפען פערעכענט ווערען צו דער קאטעגאריע פון העכער־געבילדעטע בעאמטע.

חנוכת הבית פון א פאבריק

ווארשא, 29. (יט״א טעלעפאניש) היינט איז דא פארגעקומען דער פייערליכער חנוכת הבית פון דער נייער פאבריק פון דער פירמע „פלוטאס", אין דער פייערונג האבען זיך בעטייליגט פיל אנגעזעהענע געסט פון דער סוחרישער וועלט ווי אויך פון די געזעלשאפטליכע קרייזען.

ליקווידירט די אוקראינישע טעראריסטישע ארגאניזאציע אין גאליציען

וועלכע האט אויסגעפיהרט די אטענטאטען בעת דער ערעפנונג פון לעמבערגער יאריד

לעמבערג, 29. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די אויספארשונג ארום די לעצטע באמבען־אטענטאטען בעת דער ערעפנונג פון מורח יריד אין לעמבערג איז שוין פערענדיגט. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט ווייטערע סענסאציאנעלע פרטים וועגען דעם נישט געלונגענעם אטענטאט־פלאן.

די גאנצע אקציע זאל האבען פינאנסירט געווארען דורך בערלין. אין דער שפיץ פון דער טעראריסטען־באנדע איז געשטאנען דער אקראינישער סטודענט, פאפארושעק, וועלכער האט אויסגעארבייט דעם גאנצען פלאן פון די אטענטאטען.

קודם כל איז צוגעגרייט געווארען א אטענטאט אויף דער אויסשטעלונג אלס פראטעסט־אויסדרוק געגען דער „פוילישער פערכאפערישקייט".

ווייטער האט דער פלאן פארויסגעזעהן אן איבערפאל אויף א קארעטקע, וואס פיהרט איבער געלד פון א געוויסע מלוכה־אינסטיטוציע אונטער לעמבערג, ווי אויך אן אטענטאט אויפ׳ן קאמיסאר פון דער פאליטישער פאליציי אין לעמבערג, פערונישי, וועלכער האט מיט צוויי יאהר צוריק געפיהרט די אויספארשונג ארום דעם אנפאל פון דער זעלבער ארגאניזאציע אויף׳ן פאסט־אמט אין לעמבערג.

די טעראר־אקטען האבען זיך געזאלט אנהויבען אין׳ם טאג פון עפענען די אויסשטעלונג, צוליב׳ן אנקומען פון מיניסטער קוויאטקאווסקי און די פראנצויזישע פארלאמענטאריער אין די פרעסע־פארשטעהער פון דער גאנצער וועלט, כדי די אטענטאטען זאלען דאדורך ארויסרופען א גרעסערען איינדרוק אין דער וועלט.

די ערשטע באמבע האט געזאלט געווארפען ווערען בעת דער רערע פון מינ. קוויאטקאווסקי, אויסער דעם האבען די אטענטאטער בדעה געהאט ארויסצורופען דריי שרפות אויפ׳ן שטח פון דער אויסשטעלונג. אין די שטאלען פון דער פערד־אויסשטעלונג, אין פאוויליאן פון שפירט־מאנאפאל און אינ׳ם פאוויליאן פון די נאפט־גרובען „גאליציא".

דער פלאן, ווי בעוואוסט, האט זיך נישט איינגעגעבען און אלע אטענטאטער זענען ארעסטירט געווארען. אלס רעזולטאט פון דער אויספארשונג זענען ארעסטירט געווארען פרישע אכט מאן.

פאר די קהלה־וואהלען אין פראג

פראג, (יט״א) די וואהלען פון דער נייער פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין פראג וועלען פארקומען דעם 10 נאוועמבער 1929. אין דער וואהל־קאמפאניע וועלען זיך בעטייליגען ווארשיינליך 4 פארטייען.

נייע סינאגאגעס אין דער טשעכאסלאוואקיי

פראג, (יט״א) די טעג איז פארגעקומען די פייערליכע עפענונג פון א נייעם סינאגאגע־בנין אין קארווין (טשעכיש־שלעזיען) אין דער זעלבער צייט איז אויך פארגעקומען די עפענונג פון א נייער סינאגאגע אין קיסגיארמאט אין מזרח־סלאוואקיי.

ניי יודיש וואכענבלאט אין קעלן

קעלן, (יט״א) דא האט אנגעהויבען צו ערשיינען א ניי יודיש וואכענבלאט א. נ. „קעלנער איזראעליטישער פאמיליען־בלאט".

די נייע צייטשריפט שטעלט זיך אין דער ערשטער רייה פאר צן׳אויפגאבע צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם, וואס פערשפרייט זיך אלץ שטארקער אין דעם ריין־געביט.

אין יודיש־פאליטישע פראגען וועט די צייטשריפט אפהיטען א שטרענגע נייטראליטעט.

א מיטעל געגען ראק

ענטדעקונג פון א יודישען דאקטאר

וויען, 29. (ספ. טעל.) אין דער קליניק פון פראפ. אייזעלבערג איז געלונגען דעם יודישען דאקטאר פון פוילען ד״ר ערלמאן צו ענטדעקען א סובסטאנץ, וואס סמ׳ט אב די ראק־קעמערלעך. די געלעהרטע האפען, אז מיט ד״ר ערלמאנ׳ס ענטדעקונג וועט געלונגען צו בעקעמפען די שרעקליכע ראק־קראנקהייט.

יובילעאום פון ציוניסטישען פארשטעהער אין גענף

בערלין, (יט״א) דער לייטער פון ביורא פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין גענף אין פיהרער פון דער פעלקער־בונד־פאליטיק פון דער ציוניסטישער בעוועגונג ד״ר וויקטאר יאקובסאן ענדיגט די טעג דעם 60־טען יאהר פון זיין לעבען.

ד״ר יאקובסאן איז געבוירען געווארען אין סימפעראפאל (קרים) און האט זיך שוין אלס סטודענט אנגעשלאסען אין דער ציוניסטישער בעוועגונג. זייט דעם 3־טען ציוניסטישען קאנגרעס געהערט ד״ר יאקובסאן צום אקציאנס־קאמיטעט. א לענגערע צייט איז ד״ר יאקובסאן געווען דער לייטער פון ציוניסטישען ביורא אין קאנסטאנטינאפאל און האט זיך נאהענט בעקאנט מיט׳ן אראבישען און טערקישען פראבלעם.

נאכ׳ן אויסברוך פון דער מלחמה האט ד״ר יאקובסאן איבערגענומען די לייטונג פון ציוניסטישען ביורא אין קאפענהאגען און האט ארויסגעגעבען אין יאהר 1918 דעם בעקאנטען קאפענהאגער מאניפעסט, וואס האט ענטהאלטען אין צוזאמענהאנג מיט די שלום־פערהאנדלונגען פאלגענדע פאדערונגען: 1) שאפונג פון א יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ־ישראל 2) פולע גלייכבערעכטיגונג פאר די יודען אין אלע לענדער, 3) נאציאנאלע אויטאנאמיע אין די לענדער מיט א יודישער מאסען־בעפעלקערונג.

זייט דעם יאהר 1925 איז ד״ר יאקובסאן דער פארשטעהער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין פאריז און אין גענף.

לאדז. 30 סעפטעמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 30 סעפטעמבער 1929

דער סך־הכל פון דער צעהנטער פעלקער־ליגע־סעסיע

די צעהנטע סעסיע פון דער פעלקער־ליגע איז ארורכגעגאנגען אונטער'ן צייכען פון פיל זעהר בעדייטענדע התחלות צו נייע אונטע האנדלונגען. די רעגירונגס־ענדערונג אין ענגלאנד האט געברענגט צו אן ענדערונג פון דער שטעלונג פון דער בריטישער אימפעריע בנוגע דער פעלקער־ליגע און האט אנגעהויבען א נייעם כפיאר פון דער אינטענסיווער סטער ארבייט. די פארשלאגען פון ענגלאנד אויף פארשידענע געביטען האט מיטגעצויגען מיט זיך אויך אנדערע מלוכות און האט געריהרט די ליגע פון טויטען פונקט.

ס'וואלט געווען זעהר נאאיוו צו ריכטען זיך אויף קאנקרעטע רעזולטאטען פון דער דאזיגער איניציאטיוו שוין אויף דער צעהנטער סעסיע פון דער פעלקער־ליגע. די פראבלעמען, וואס קומען אין בעטראכט זענען צו שטארק קאמפליצירט און וויכטיג, אז זיי זאלען אזוי שנעל ערלעדיגט ווערען דער צוגרייטונגס־אפאראט פון דער ליגע איז אבער געלאזט געווארען אין גאנג און אלע קאנקרעטע פראיעקטען דארפען שוין צוגעשטעלט ווערען צו דער נאהענטסטער סעסיע.

אין דער פראגע פון ענטוואפנונג דארף מען זיך אויך ריכטען אויף אנ'ערנסטען שריט פאראויס, אויב די קאנפערענץ וועגען ענטוואפנונג אויפ'ן ים, וועלכע איז פארגעלייגט געווארען דורך מאקדאנאלד'ן וועט געבען גינסטיגע רעזולטאטען. ס'איז אויך פיל אפהענגיג אין דעם אויסגאנג פון דער רייזע, וועלכע מאקדאנאלד האט איצט אונטערגענומען קיין אמעריקא.

די פוילישע רעלעגאציע איז אויף דער צעהנטער סעסיע געשטאנען אינגאנצען אן א זייט, פוילען איז געווען א פאסיווער צושויער, זי האט זיך בעהאלטען אין שאטען צופרידען, דאס זי איז צוריק אויסגעוועהלט געווארען אין ראט, דאס זי אינגאנצען נעשוויגען.

אין דער ערשטער צייט ווען די ליגע האט אנגעהויבען צו עקזיסטירען איז פוילען געווען א קליענט, וועלכער האט דער ליגע פערשאפען פיל זארג. דאס זענען געווען די טרויעריגע יאהרען פון 1924 און 1925. נאך דעם אפמאך אין לאקארנא האט זיך די סיטואציע פון פוילען א ביסעל פערבעסערט, אז פוילען איז געווארען א איינער פון די ענטשיידענדע פאקטארען אין דער ליגע. רעמאלט איז פוילען איבערגעגאנגען צו אן אקטיווער פאליטיק אויפ'ן בארדען פון גענף. אין יאהר 1927 האט די פוילישע רעלעגאציע אפילו גענומען אויף זיך די לאסט פון דער גרויסער און פעראנטווארטליכער איניציאטיוו אין דער פראגע פון פעראורטיילען מלחמות.

אבער פון יענער צייט אן איז פוילענס אקטיוויטעט אפגעשוואכט געווארען. די פאסיוויטעט און דער איבערגעטריבענער קאנסערוואטיזם פון דער פוילישער אויסלענדישער פאליטיק האבען אפגעשוואכט די ארבייטספעהיגקייט און דער ליגע. אויך די פאליטיק אין לאנד, דער ברוגז מיט'ן סיים האבען אפגעשוואכט אפילו די ערשיינונגען פון אקטיוויטעט, אויף וועלכע ס'האט זיך געקענט ענטשליסען אינזער אויסערן־מיניסטעריום.

אויף דער צעהנטער סעסיע פון דער פעלקער־ליגע האט דער פוילישער רעלעגאט נישט גענומען קיין ווארט. דוכט זיך, ס'איז נישט געווען קיין סעסיע פון דער ליגע, אויף וועלכער עס זאל צווישען אנדערע מלוכה־פארשטעהער, אויך נישט רעדען קיין רעלעגאט פון פוילען. ראסמאל האט זאלעסקי געשוויגען: ער האט פשוט נישט געהאט וועגען וואס צו רעדען.

ווען ס'איז ארויסגעגאנגען אויף דער טריבונע א פארשטעהער פון א גרעסערער מלוכה און האט ערקלערט, אז זיין רעגירונג שרייבט אונטער דעם אפמאך וועגען פאקולטאטיווען סטאטוט פון האגער טריבונאל, האט דער פוילישער אויסערן־מיניסטער דאס נישט געקענט טון, ווייל מ'האט איהם נישט ערלויבט פון ווארשא. ה' זאלעסקי האט דעריבער נישט געהאט וועגען וואס צו רעדען.

די פראגע וועגען דעם צאל־אפמאך האט געטראפען גאנץ א מגעריכט די פוילישע רעלעגאציע. די פוילישע רעלעגאציע האט דעריבער נישט געקענט אנעהמען קיין קלארע שטעלונג און האט געשוויגען.

די רעלעגאציע האט אויך פיל נישט געהאט צו זאגען אין אנדערע פראגען, וועלכע זענען בעטראכט געווארען אויף דער סעסיע.

וועגען איין פראגע האט פוילען צוזאמען מיט רענעמארק און נארוועגיען אונטערגענומען די איניציאטיוו. דאס איז די פראגע פון דער שטעלונג פון דער פעלקער־ליגע צו דער רעפאראציע־באנק. די פראגע איז אין פרינציפ אפשר א ריכטיגע, זי איז אבער אדורכגעפאלען צוליב דעם, וואס די איניציאטיוו איז אונטערגענומען געווארען אין נישט קיין ענטשפרעכענדען מאמענט און נישט צוגרייטעט פריהער דעם פארען פאר איהר.

אין אלגעמיינעם בילאנס פון דער צעהנטער סעסיע פון דער פעלקער־ליגע קען קאנסטאטירט ווערען, אז פוילען האט נישט ארויסגעוויזען קיין שום איניציאטיוו און ארבייט.

ר—ק.

―=]o[=―

רעד. פון ניו־יארקער „טאג", ד"ר מארגאשעס גיט אפ א גרוס וועגן דער איצטיגער לאגע אין ארץ־ישראל

קיין פאריז איז אנגעקומען דער רעדאקטאר פון ניו־יארקער „טאג" ד"ר ש. מארגאשעס, וועלכער קעהרט זיך נאר וואס צוריק פון א רייזע איבער ארץ־ישראל.

ד"ר מארגאשעס האט געהאט די בעסטע מעגליכקייטען צוצוקוקען זיך צו די טרויעריגע געשעהענישען וואס זענען פערלאפען אין ארץ־ישראל. ד"ר מארגאשעס האט אויך אין די שווערע טעג געפיהרט א פאליטישע ארבייט, בעזוכענדיג א ע הערכערע בעאמטע אין ארץ־ישראל. די געשעהענישען, וואס ד"ר מארגאשעס האט געהאט מיט די העכסטע בעאמטע אין ארץ־ישראל האבען ארויסגערופען א שטארקען אפקלאנג אין דער יודישער וועלט, און אויך אין די מאסגעבענדע פאליטישע קרייזען אין אמעריקא.

אין „פאריזער היינט" טיילט ער זיך מיט זיינע איינדריקען וועגען דער איצטיגער שטימונג אין לאנד, דער גרוס, וואס ד"ר ש. מארגאשעס האט איבערגעגעבען, פערדינט א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט, ווייל ער קומט פון א פערזענליכקייט, וואס קען רורך און ארורך די לאגע.

רעד. ד"ר מארגאשעס האט פערלאזט ארץ־ישראל קוים מיט א וואך צוריק.

די איצטיגע שטימונג

— ווי איז געווען די לאגע אין לאנד בעת איהר זענט אפגעפאהרען? — איז געווען אונזער ערשטע פראגע.

— די לאגע אין לאנד — הויבט אן ד"ר מארגאשעס — איז אלץ געווען נאר א אומזיכערע, מען האט דאס געפיהל, אז דאס פייער איז טאקע פערלאשען געווארען, אבער עס קאן זיך יעדע רגע ווידער אנצינדען. די שרעק איז נישט אריבער. איך וועל דאס אייך אילוסטרירען מיט ביישפילען: אין אוונער האט מען מורא צו געהן אין גאס, מען מעג שוין איצט געהן ביז ניין א זייגער אין אוונד. אבער שפעטער וואגט קיינער נישט ארויסצורוקען דעם קאפ די קינדער זענען לעדיג. אויטאמאבילען פאהרט מען נישט. דער עולם פיהלט זיך נישט גוט. מען נעהט עס אפען. די לאגע איז נישט קיין נארמאלע, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס עס זענען שוין פערהאן אין לאנד פערשטארקטע מיליטער־אבטיילונגען, אבער אפילו איצט, נאך די פערשטארקונגען, איז פערהאן צו ווייניג מיליטער אין לאנד. די שוץ איז נישט קיין גענוגענדע. א סך פונקטען זענען בכלל אהן שוץ, ווי דער גליל למשל. דאס איז איצט די שטימונג אין לאנד. איך שילדער אייך די לאגע אזוי ווי זי איז, אזוי ווי דער ישוב פיהלט זי און זעהט זי.

שרעק פאר די ימים־טובים

— און ווי פערקוקט מען זיך אויף דער נאהענטסטער צוקונפט, ה' רעדאקטאר — פרעגען מיר ווייטער — בעזונדערס ווי אזוי ערווארט מען די אנקומענדע ימים טובים? מיר האבען ליידער א טרויעריגע ערפאהרונג פון פאראיאהריגען יום־כפור....

— פאר די אנקומענדע ימים־טובים שרעקט מען זיך. מען האט מורא פאר די טעג פון ראש־השנה, יום־כפור. אבער אויף דעם אנ'עם איז פערדאן איין שטארקע טרייסט, וואס קען פערטרייבען די מורא — דאס איז דאס ענטשלאסענע געפיהל ביי אלע יודען אין לאנד צו פערטיידיגען דעם ישוב. דאס דאזיגע געפיהל איז ממש צו בעוואונדערען, אלע, ווי איין מאן זענען ענטשלאסען אויף די שטארקסטע קרבנות, אז מען האט די פולע זיכערהייט, אז מען וועט אויך דעם איצטיגען שווערען מאמענט בייקומען. אלע יודען אין ארץ ישראל שטעהען איצט אויף די פאזיציעס צו פערטיידיגען די יודישע נאציאנאלע היים. אויף יעדען איינעם, וואס פאהרט אוועק פון לאנד, קוקט מען ווי ער וואלט ענטלאפען פון א שלאכט. די שטימונג ביי אונזערע בויער איז א ענטשלאסענע אבער דאך — א נערוועזע. עס איז צו בעוואונדערען די העלדישקייט פון די יודען אין ארץ ישראל, וואס ביי אזא נערוועזער שטימונג ווייזען זיי ארויס סמנים פון אזא קאלאסאלע ענטשלאסענהייט.

די בעציהונג צו ענגלאנד

— און ווי איז די שטימונג בנוגע דער מאנדאט־רעגירונג?

— דער גלויבען אין ענגלאנד איז זעלבסטפערשטענדליך, שטארק ערשיטערט געווארען. מען קוקט ארויס מיט אומגעדולד אויף דער אויספארשונגס־קאמיסיע. בכדי פשוט געוואויר צו ווערען, ווי מען האלט מיט ענגלאנד, ווי עס וועט זיך איינשטעלען אין דער צוקונפט די בעציהונג פון דער מאנדאטער־רעגירונג צו די יודען אין לאנד. די שטרענגע מיטלען, וואס זענען אנגענומען געווארען נעגען די יודען, די ארעסטען האבען ארויסגערופען פיל בעאונרוהיגונג און זארג.

— וואס פאר א איינדרוק האט איהר ארויסגעטראגען פון אייער בעזוך ביים הויך־קאמיסאר?

דער הויך־קאמיסאר סער טשענסעלאר האט אויף מיר געמאכט דעם איינדרוק פון אנ'אויפריכטיגען מענש. ער איז אונזערער א פריינד. ער איז דער איינציגער פון אלע אנדערע הויכע בעאמטע אין ארץ ישראל, צו וועמען דער יודישער ישוב האט צוטרוי. זיין ערשטע פראקלאמאציע צו דער בעפעלקערונג נאך זיין צוריקקומען קיין ארץ־ישראל האט געמאכט זעהר א גוטען איינדרוק און איז געווען די ערשטע טרייסט.

קאנפליקט מיט'ן אמעריקאנער קאנסול

— מיר האבען נאך געהערט וועגען א קאנפליקט, וואס איז אויסגעבראכען צווישען אייך און דעם אמעריקאנער קאנסול אין ירושלים. וואלט איהר געווען אזוי פריינדליך און אונז אויפקלערען אין וואס איז בעשטאנען דער קאנפליקט?

— דער אמעריקאנער קאנסול האט זיך בעצויגען קאלט צו די בעדראהטע אמעריקאנער בירגער. ער איז נישט ארויס פון די ד' אמות פון זיין פארמעלער פליכט. רער איינדרוק פון די אמעריקאנער יודען איז געווען, אז ער האט זיך נישט בעצויגען צו זיי, אזוי ווי עס דארף זיך בעציהען א קאנסול פון זייער לאנד, וואס זיי זענען זיינע בירגער ארום דרייסיג מענער און פרויען אמעריקאנער בירגער האבען זיך געוואלגערט אין קאנסולאט אויף דער פארלאגע. מען האט זיי נישט אריינגענומען אין די בעקוועמע צימערען פון קאנסולאט. דער אמעריקאנער קאנסולאט האט אפגעזאגט בירגער פון אמעריקאנער בירגער וועגען פערשידענע ענינים און צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען. איך האב וועגען דעם טעלעגראפירט קיין אמעריקא און דערפון איז ארויסגעקומען דער קאנפליקט.

לויב פאר די קאנסולען פון פראנקרייך און פוילען

שטארק אויסגעצייכענט האט זיך דער פוילישער קאנסול ד"ר זבישעווסקי. דער גאנצער יודישער ישוב בעוואונדערט ממש זיין מוטיגע האלטונג. ביי דער גרעסטער געפאהר איז ער אונטער א האגעל פון קוילען געפאהרען צו זיינע לאנדסלייט צו נעהמען זיי אין שוץ. און ווער עס האט זיך נאר צו איהם געווענדעט, האט געפונען ביי איהם שוץ. דער פוילישער קאנסול האט זיך פאר דער צייט שטארק בעליבט געמאכט ביים גאנצען יודישען ישוב.

גראר אזוי ווערט שטארק געלויבט דער פראנצויזישער קאנסול, וועלכער האט די שווערע טעג פיל געטון פאר די שוץ פון די, וואס האבען זיך צו איהם געווענדעט.

20.000 יודען דארפען אריינקומען!

— וואס פאר א פארערונג שטעלט איצט ארויס דער יודישער ישוב אין ארץ ישראל? — געהען מיר אריבער צו דער לעצטער פראגע.

— די יודען אין ארץ ישראל — ענטפערט ד"ר מארגאשעס — האבען צווייערליי פאדערונגען. פון דער לייטונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און פון יודישער אגענץ ווערט נעפאדערט צו רעדען קלארע דבורים מיט דער מאנדאטער־מאכט, זאל איין מאל פאר אלע מאל קלאר ווערען, וואס ענגלאנד האט ברעה צו טון מיט די יודען אין ארץ ישראל און מיט דער פראגע פון א יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ ישראל. די צווייטע פאדערונג פון די יודען אין ארץ ישראל איז נעווענדעט צום אלוועלטליכען יודענטום. עס ווערט פערלאנגט צו שאפען די מעגליכקייט, אז דער ישוב אין ארץ ישראל זאל פערשטארקט ווערען, און אז קודם כל זאלען אין לאנד אריינפאהרען אין קומענדען יאהר ביז צוואנציג טויזענד יודען, בכדי עס זאלען פערשטארקט ווערען די יודישע פאזיציעס און מען זאל זיך קענען פיהלען זיכערער. די דאזיגע פאדערונג איז בעזונדערס וויכטיג און מען וועט דארפען אנהויבען א שטארקע אקציע צווישען די יודען אין דער גאנצער וועלט, בכדי מען זאל קאנען נאכקומען די פאדערונג פון ישוב אין ארץ ישראל. צוליב דעם זעלבען טעם — פערענדיגט — ד"ר מארגאשעס — האב איך איצט ברעה, נאכ'ן צוריקקומען קיין אמעריקא מאכען א טור איבער'ן לאנד, דערצעהלען די אמעריקאנער יודען ווי עס זעהט איצט אויס אין ארץ ישראל אז זאויפאדערען זיי צו א קרעפטיגער אונטערשטיצונג פון דעם ישוב, פון דער יודישער נאציאנאלער היים, וועלכע בויט זיך און וועט ווייטער געבויט ווערען.

א. א—ן.

וואס מיר האבען דורכגעמאכט אין די שווערע טעג?

א בריף פון חיפה, ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט"

פון י. לחמי—ברייטמאן

פאר חיפה האט מען פארבערייט א צווייטען חברון. די אראבער האבען נישט גענומען אין אכט אינגאנצען, אז די איינוואוינער פון חיפה וועלען אין פאל פון אנגריף קענען שטעלען ווידערשטאנד. אין חיפה האבען זיי טאקי מיאוס „אפגעשניטען". די געג'הרג'עטע 6 זענען געווען מייסט צופעליגע. א יוד איז געגאנגען זוכען טלית און תפילין האבען איהם די אראבער געשטאכען. א בחור איז געגאנגען פון דער באהן אליין, האבען זיי איהם געשאכטען א. א. וו. אלעס אויסגעפיהרט אויף א בארבארישען אופן מיט קאלט געוועהר (מעסער און שטיינער). פון די אראבער זענען געפאלען א סך. די גענויע צאהל ווייסט מען נישט, ווייל זייערע מתים האבען זיי אהיימגעשלעפט אין די דערפער. דאך מיינט מען — איבער הונדערט. די יודישע זעלבסטשוץ האט בעוויזען וואונדער און העלדיש פערטיידיגט די שטאדט. דאס איז דער אונטערשיד צווישען א פאגראם אין אוקראינא און דא. דא האבען מיר דעם מוט זיך אקעגענצושטעלען. א לאנד קויפט מען נישט מיט געלד אליין נאר אויך מיט בלוט.

פרייטאג דעם 22. אויגוסט מיטאג האבען זיך פערשפרייט קלאנגען וועגען שרעקליכע אונרוהען אין ירושלים. מען האט דערמאנט פיל געג'הרג'עטע און פערוואונדעטע. יעדע טעלעפאנישע פערבינדונג איז געווען איבערגעריסען. אויטאמאבילען האט מען קיין ירושלים נישט אריינגעלאזט.

אויפ'ן הדר־הכרמל, אין רחוב החלוץ האבען זיך פערזאמעלט גרופעס ארבייטער און קאמענטירט די שרעקליכע קלאנגען. די אטמאספערע איז געווען עלעקטריזירט. די לאגע הענכסט געשפאנט. אראבישע און יודישע אויטאמאבילען זענען געלאפען אראפ און ארויף פון דער שטאדט ווי די פער'סם'טע מייז. דער טומעל איז גרויס. די יודישע הגנה (זעלבסטשוץ) האט זיך פיבערהאפט געגרייט.

די אויפרעגונג איז געשטיגען שבת מיט'ן אנקומען פון די ידיעות, אז אין מוצא, ביי ירושלים האט מען אויסגעשאכטען, אויף א בעסטיאלישען אופן א גאנצע יודישע משפחה (מקלף) און אונטערגעצונדען די באראקען פון „גדוד־העבודה", איבערפאלען די משק־הפועלות ביי ירושלים (פערמע פון ארבייטערינס) און פערניכטעט די ארומיגע שכנות פון ירושלים. אין חיפה איז נאך דערווייל געווען שטיל. די אראבער האבען געווארט אויף א בעפעהל פון ירושלים. שבת פארנאכט האט זיך צוזאמענגענומען א געוואלטיגער המון אין דער ג'מא (געבעט־הויז פון די מוזולמענער) און מיט א מאניפעסטאציע ארויס אין גאס. דער פאליציי האט זיך איינגעגעבען דעם המון פונאנדערצוטרייבען — דאך האט מען אנגעהויבען צו פערמאכען, לויט דער פאליציי'ס בעפעהל, די געוועלבער און קיאסקען. 10 א זייגער אוונד האבען עטליכע הונדערט אראבער געפרובט אריינדרינגען אין „נחלה" (ביי הדר־הכרמל) דא האבען זיי זיך אנגעשטויסען אין דער זעלבסט־שוץ, וועלכע האט געשאסען אין דער לופט. דער המון איז זיך אין א פאניק פונאנדערגעלאפען.

זונטאג, ד. 24. אויגוסט האט געהערשט א שרעקליכע אויפרעגונג. מען ריכט זיך אויף יעדער מינוט. דאס טעכניקום איז פערוואנדעלט אין א שפיטאל. דריי זאלען האט מען אויסגעשטעלט מיט בעטלעך פון דער „הדסה". מען וויל פערמיידען די געפאהר. א דעלעגאציע פון דער יודישער בעפעלקערונג מאדערט ביי דעם גובערנאטאר פערשטארקען די פאליציי. דער קאמענדאנט ווארפט אפ אין א גראבער פארם די יודישע פאדערונגען זאגענדיג, אז ער פערמאגט גענוג וואך. די פאליציי, וועלכע דארף זיכערען דאס לעבען און גוט פון די איינוואוינער איז בעוואפענט... מיט שטעקעלעך און „שפיצרוטען".

(ווייטער זעה 6־טע זייט).

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי׳ער פאלקסבלאט

30 מאנטאג — כה אלול תרפ״ט

סעפטעמבער

זון־אויפגאנג 5.30
זון־אונטערגאנג 5.24

נאך די פעריען

ערשטע זיצונג פון דער קהלה־פערוואלטונג

געכטען איז פארגעקומען די ערשטע זיצונג נאך די פעריען פון דער קהלה־פערוואַלטונג.

אין אנהויב פון דער זיצונג איז פאַרגעלייענט געוואָרען אַ מיטטיילונג פון דער שטעטישער סטאַראסטווע, אַז דאס מיניסטעריום האט אפגעוואָרפען די ווענדונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג וועגען איבערפיהרען אויף עטאַט 4 נישט־עטאַטאווע מורה־הוראות, ווייל דאס קען געשעהען נאר אויף אַ בעשטימונג פונ'ם קהלה־ראַט. אבער גלייכצייטיג ווערט מיטגעטיילט, אַז די קהלה־פערוואַלטונג קען העכערען די אונטערשטיצונגען פאר די נישט־עטאַטאַווע מורה־הוראות, כדי אויף אזא אופן צו געבען אַ מעגליכקייט דער רעליגיעזער בעפעלקערונג צו בעפרידיגען איהרע תצטרכות'ן.

ווייטער איז גענומען געוואָרען צו קענטעניש די מיטטיילונג פון פרעזעס, אַז צוליב די גנבות אויף דעם בית־עולם איז האט אַנגאַשירט געוואָרען אַ נאַכט־וועכטער און אַ מיטטיילונג פון מיניסטעריום, אַז ס'איז בעשטעטיגט געוואָרען די 7. ליסטע פון די עטאַט־צאַהלער.

ס'איז בעשלאסען געוואָרען צו שטעלען אויפ'ן חשבון פון דער קהלה־פערוואַלטונג 2 מצבות: אויפן קבר פון דעם פערשטארבענעם חזן פון דער אַלט־שטעטישער ש״הל, יאַסעלעוויטש און אויפ'ן קבר פון פרוי ראטענבערג, אַן אַלמנה נאך אַ געוועזענעם מורה־הוראה, וועלכע האט אין דער קהלה בעקומען עמעריטור.

2 זעלנער פון 28. פולק האבען זיך געווענדעט צו דער קהלה, אַז זי זאל זיי שאפען אַ מעגליכקייט צו עסען כשר, ווייל זיי עסען נישט קיין טרפה און קומען אויס מיט טרוקען ברויט. ס'איז בעשלאסען געוואָרען זיך צו ווענדען צום אויבער־ראַבינער פילקאווניק מיזעס, אַז ער זאל אינטערווענירען אין לאדז אויף צו שאַפען פאַר יודישע זעלנער אַ כשר'ע קיך ביי דער קהלה.

ווייטער איז גענומען געוואָרען צו קענטעניש די מיטטיילונג פון מושב־זקנים, אַז ער האט רעזערווירט 2 פלעצער צו דער דיספאזיציע פון דער קהלה.

דער פערבאַנד פון די אנגעשטעלטע און די אינסטיטוציעס פאַר עפענטליכען געברויך האט זיך געווענדעט וועגען אַ הוספה פאר די אנגעשטעלטע אין משגיחים־הויז אויף וועכא א.א. די ווענדונג איז איבערגעשיקט געוואָרען צו דער ווירטשאַפטס־קאמיסיע.

נאכדעם איז אויסגעהערט און בעשטעטיגט געוואָרען דער בעריכט פון ה' רומקאווסקי וועגען די פערטיילטע 1198 קילא מצות פאַר די שול־קינדער. ס'איז גענומען געוואָרען צו קענטעניש דעם פראַ־ע־ביליאַנס פאר יולי אויף 318,830 זל. פון עטאַט איז פאַר'ן חודש איינגעפלאסען 66.613 זל. סאציאַלע הילפס־קאמיסיע האט אויסגעגעבען — 22.104 זל.

די ש״הל־קאמיסיע האט מיטגעטיילט, אַז אַלס חזן אין דער אַלטשטעטישער ש״הל איז אַנגאַזשירט געוואָרען דער גראדנער חזן עוזר ווינאגראַר מיט אַ געהאַלט פון 600 זל. אַ חודש. מיט דעם האט זיך די זיצונג געענדיגט.

די פלאג פון גייסטיג־קראנקע

אין לאנד געפינען זיך 12.000 אומגליקליכע קראנקע אָהן שום אויפזיכט

(2) די סטאַטיסטיק פון שפיטאל־וועזען האט בעוויזען, אַז די צאהל פון די גייסטיג־קראַנקע אין די לעצטע פאר יאהר איז פערדאפּעלט געוואָרען.

די פליכט צו פערזארגען די גייסטיג־קראַנקע נישט נאר פון לאדז, נאר אויך פון דער אומגעגענד, ליגט אויפ'ן לאדזער מאַגיסטראַט; עס זענען נאָר נישט זעלטען פאַלען, ווען די קרובים פון די גייסטיג־קראַנקע פון דאָרף ברענגען אין שטאט אריין דעם קראנקען און מען לאזט איהם איבער אויף דער גאַס, כדי אויף אַזאַ אופן צווינגען דעם מאַגיסטראַט צו פערזארגען דעם קראַנקען.

אַזאַלאנישע פאַלען הערשען אויך אין די אַנדערע וואיעוואודזטוועס און פערשווערען זעהר דעם שפיטאל־וועזען. די פערוואַלטונגען פון די שטעט האבען צוליב דעם בעשלאסען צו שאַפען וואיעוואָדער־פעראייניגונגען צו בעשיצען און היילען די גייסטיג־קראַנקע. די פראַגע איז אַזוי געשטעלט געוואָרען אויף דעם צוזאַמענפאַהר פון דאַקטוירים אין שפיטאל־ און זעלבסטפערוואַלטונגען. עס איז דערוויזען געוואָרען, אַז אין גאַנץ קאנגרעס־פוילען זעגען פאר די גייסטיג־קראַנקע אויף אַ.ע וואיעוואוד־טיג־קראַנקע. פריוואַט־אנשטאַלטען זענען פערהאַן 6. אין געוועזענעם פרייסישען געביט — 7. אין אַ גאַנצער רייה וואיעוואודזטוועס אין פוילען זענען אינגאַנצען נישטא קיין היילאַנשטאַלטען פאר גייסטיג־קראַנקע. עס איז דעריבער בעשלאסען געוואָרען אַרויסצולעגען די פליכט אויף צו היילען און זאָרגען פאר די גייסטיג־קראַנקע אויף אַ'ע וואיעוואודזטוועס, שטעט און דערפער, אַזוי אַז די פליכט זאל נישט פאַלען מיט דער גאַנצער לאַסט נאר אויף די שטעט, וואו עס געפינען זיך די אַנשטאַלטען פאר די גייסטיג־קראַנקע.

ווייטער איז בעוויזען געוואָרען, אַז אין פוילען רעכענען זיך אַרום 12.000, דערונטער 1800 געפעהרליכע פאַר די אַרומיגע, גייסטיג־קראַנקע, וואָס שיין אָהן אויפזוכט.

די ביזאַנציעלע אַנשטאַלטען זענען שטאַרק איבערפילט און די פראַגע איז ביים איצטיגען מאָמענט אַן אַנגעוועהטאַנטע.

נאך דער פראַגע פון בעזארגען די גייסטיג־קראַנקע, וועלכע וואַלגערן זיך כמעט אויף דער גאַס שטעהט די פראַגע וועגען שאַפען אַזאַ מין פעראייניגונג פון די וואיעוואודזטוועס, כדי זיי געהעריג אַוועקצושטעלען דאס שפיטאל־וועזען פאַר די סיכאטע־קראַנקע.

אזא מין פעראייניגונג עקזיסטירט שוין אין קיעלץ פון אַלע קיעלצער פאוויאַטען.

ארבייטער־הייזער בויט מען איבער

אויף איין־צימערדיגע וואוינונגען

(פ) די קאנטראל־קאמיסיע פונ'ם מיניסטעריום וועלכע האט לוסטרירט די אַרבייטען אויף קאנסטאַנטינער כאַלעסיע, האט אין איהר פראטאקאל אַרויסגעזאגט אַ וואונש, אַז דער מאַגיסטראַט זאל איבעראַרבייטען די הייזלעך אויף כאלעסיע אין איינציממער־וואוינונגען.

די וואיעוואודזטווע האט רעלעגירט צו דעם צוועק צו מיטאַרבייט מיט'ן מאַגיסטראַט דעם אינזשעניער זאגרעלאַנר און ראַט־געבער קאָזלאָווסקי. דער מאַגיסטראַט האט אויך געבילדעט אַ קאמיסיע, אין וועלכער עס זענען אַריין: לאווניק אָידעבסקי, אינזש. סאַוויטשיק, אינזש. שעאשעווסקי און לאַווניק קוק אַלס פאַרזיצער פון דער קאמיסיע.

די קאמיסיע האט אפגעהאַלטען עטליכע זיצונגען און פעסטגעשטעלט, אַז פון די נישט פערענדיגטע 12 הייזער זענען 3 שוין איבערגעמאַכט אויף 1 צימערדיגע וואוינונגען, 3 איז נישט מעגליך איבערצומאַכען, נאר עס איז אַ פראַגע צי עס וועט זיך לוינען דאס איבערבויען.

לאדזער טעקסטיל־אינדוסטריע

בעעוולה'ט אויף דער פויזנער אויסשטעלונג

די אויסצייכנונגען, וועלכע ס'טיילט די פערוואַלטונג פון דער פויזנער אויסשטעלונג, ווערען פערטיילט אויף אַ סקאַנדאַליעזען אופן.

די לאדזער אינדוסטרי, וואס האט אויסגעגעבען אויף די איינאָרדענונגען ביז 5 מיליאן זל. האט בעקומען צווייטע און דריטע־ראַנגיגע אויסצייכנונגען, האַנגעגען איז די ביזיצער אין ביאַלער טעקסטיל־אינדוסטרי אינגאַנצען אויסגעמיטען געוואָרען.

דער דירעקטאר פון גרויס־אינדוסטריעלער־פערבאַנד ד״ר באַרטשינסקי איז ספעציעל געפאהרען קיין פויזען צו אינטערווענירען לטובת דער בעעוולה'טער טעקסטיל־אינדוסטרי.

אבער ווי ס'שטעלט זיך אַרויס זענען אויך אין אַנדערע צווייגען פון דער ווירטשאַפט אפגעטון געוואָרען עוולות פאַר די עקספאָנענטען, אַזוי האט צ. ב. די וואַרשאַוער פירמע האַערב״ש און שילע (פיר־ברוערײ) בעקומען די דריטע אויסצייכנונג, בעת אַ קליינער בראָוואַר פון גרויס־פוילען האט בעקומען אַ גרויסע גאָלדענע מעדאַל.

די פערוואַלטונג פון דער אויסשטעלונג בעמיהט זיך, אַז אויף דער זיצונג פון דער הויפּט־פערוואַלטונג זאָלען די ענינים נישט בעריהרט ווערען און פערענטפערט זיך מיט ריין פאָרמעלע טענות.

די הילפס־אקציע פאר די געליטענע אין א״י

אויף דער לעצטער זיצונג פון פרעזידיום איז בעשלאָסען געוואָרען צו צואיילען דאָס אדורכפיהרען די זאַמעל־אַקציע אין אונזער שטאָדט. ס'זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען בריף צו די זאַמלער ווי אויך צו אַלע בעטייליגטע אין דער אַקציע ווי צאַמענשטעלען די זאַמלונג אדורכצופיהרען, אין משך פון זונטאָגדיגען טאָג וועלען פאָרקומען אַ רייה פערזאַמלונגען אין די אַלע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס. וועלכע האָבען זעלבסשטענדיג אדורכגעפיהרט די אַקציע.

דער קאָמיטעט ווענדעט זיך נאָכאַמאָל צו אַלע די, וועלכע האָבען געזאַמעלט געלדער פאַר די געליטענע אין ארץ ישראל, הן פריוואַט־פערזאָנען און הן אינסטיטוציעס. די געלדער, אין יערען בעטראַג איבערצושיקען טעגליך אין דער קאַסע פון קאָמיטעט, וועלכע געפינט זיך אין דער קהלה, און איז טעטיג טעגליך פון 9–3 פאַרמיטאָג און פון 7–9 אָוונד.

Dr. Robinzon
10 פיעטריקאווער 10. טעל. 31-86
צוריקגעקעהרט.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערען-, נאָז-, האלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמשניצע, נעוורושער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

פון צענטראלען יודישען האנדווערקער פערבאנד

דער צענטראַלער יידישער האַנדווערקער פער־באַנד אין לאָדז (פאָלודניאָווא 4) האט לעצטענס אָנגעהויבען אַ זעהר אינטענסיווע אַרבייט אויפ'ן געביט פון עקאָנאָמישע הילף פאַר די מיטגלידער. און שוין אין אַ זעהר קורצע צייט איז דער צענטראַלע געלינגען צו בעקומען אין פערשידענע אינסטיטוציעס הנחות פאַר די מיטגלידער צווישען אַנדערע (ווי מעלד־ביוראָ אין קראַנקען קאַסע, מעדיצינישער־הילף אז״וו) האָט די צענטראַלע אויך אויסגעפועלט אין דער עלעקטראָווניע אַ ביליגען טאַריף פאַר די מיטגלידער.

יודישער שוישפילער פון לאדז בעגאנגען זעלבסטמארד

אין טשערנאוויץ

י.ט.א. איז מודיע פון טשערנאָוויץ:

דער יודישער שוישפילער, דוד פאַכלער, וועלכער האָט געשפּילט מיט זיין פרוי אין היגען פּאַוויליאָן־טעאַטער, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך אויפהענגען זיך. פאַכלער האָט זיך אומגע־בראַכט אין אַ מאָמענט פון אַ שווערער נערווען־ערשיטערונג. דער זעלבסמערדער שטאַמט פון לאָדז און איז אַלט געווען 52 יאָהר.

איין מענש דערהרג'עט

ביי א קאטאסטראפע אויפ'ן שאסעי לאדז — בזשעזשין

(2) נעכטען ביינאַכט איז אויפ'ן שאָסעי לאָדז־בזשעזשין פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע, וואָס האָט זיך פערענדיגט מיט'ן טויט פון אַ מענשען. ביים דאָרף סיקאַווקאַ איז דער אויטאָבוס נומ. 80.180 אנגעפאָהרען מיט דער גאַנצער קראַפט אויף די ראָוועריסטען. איינער פון זיי, דער 26־יעהריגער אָסקאַר ריינער, איז דערהרגעט געוואָרען אויפ'ן אָרט די אַנדערע צוויי—רודאָלף אַבעל און עמיל דרעטש זענען אָפּגעקומען מיט לייכטע וואונדען. דער שאָפער איז ענטלאָפען. פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

(—) היינט וועט אין לאָקאַל פונ'ם מיליטערישען אַמט, פּיעטריקאָווער 212, פאָרקומען די רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1911.

צו דער רעגיסטראַציע דאַרפען זיך מעלדען די געבוירענע אין יאָהר 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 4 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליע־נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

Sz T U W Z Ż

און די וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 12 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליע־נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

N O P R S Sz T U W Z Ż

רשימות פון יאהרגאנג 1907, 1908 און 1909

(וו) מאָרגען דעם 1 אָקטאָבער דאַרפען זיך מעלדען אין לאָקאַל פון מיליטעריש־פּאָליצייאישען ביוראָ ביים מאַגיסטראַט (פּיעטריקאָווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאָכמיטאָג די יונגעלייט, וואָס זענען געבוירען געוואָרען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

A B C D E F G

שטאטישער בודזשעט

(—) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאַגיסטראַט איז בעשטעטיגט געוואָרען די אָפּרעכנונג פאַר'ן יאָהר 1928/29. הכנסה איז געווען 61.527.304 זל. הוצאות — 57.402.898 זל. אַזוי אַרום איז געבליבען אַ סאַלדאָ פון 4.124.406 זל.

די שטעטישע אונטערנעהמונגען האָבען געשלאָסען זייער אָפּרעכנונג מיט אַ סומע פון 2.291.510 זל. די אָפּרעכנונג וועט איבערגעשיקט ווערען צום שטאָט־ראַט צו בעשטעטיגען.

ארבייטסלאזיגקייט

(—) אויפ'ן 28 סעפּטעמבער איז אין לאָדז געווען פעררעגיסטרירט אין מלוכה'שען אַמט פאַר אַרבייטס פערמיטלונג (פ. אוּ. פּ. פּ.) 19333 אַרבייטסלאָזע, פון דעם בלויז אין לאָדז — 13373, שטיצע האָבען די פאָריגע וואָך דערהאַלטען 13579 פון דעם אין לאָדז — 10990 אַרבייטסלאָזע. גייסטיגע אַרבייטסלאָזע האָבען בעקומען דרינגענדע שטיצע — 53. אין פערלויף פון דער וואָך האָבען אין לאָדז פערלוירען זייער אַרבייט 477 אַרבייטער, בעקומען אַרבייט האָבען 779, אַרויסגעשיקט אויף אַרבייט זענען געוואָרען 139 אַרבייטער און אויסגעשטראָכען פון די אַרבייטסלאָזע רשימות צוליב פערשידענע סבות — 2017 אַרבייטער.

חנוכת-הבית פון א שוהל אין באיני

שבת איז פאָרגעקומען די פייערונג פון חנוכת־הבית פון אַ שוהל אויף זשגאָווסקאַ 74, וועלכע עס האָט מנדב געווען ה' בערנאַרד ענגעל.

די פייערונג עפענט ה' הירש לייב קאָפּעל, וועלכער דאַנקט דעם נדבן און ווינשט איהם ווייטערדיגען ערפאָלג. דאַן רעפערירען די גבאים ראָזענבערג, בלומענפעלד צו שאַפען אַ פאָנד לטובת ארץ־ישראל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

מ. ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 193), ע. מילער (פּיעטריקאָווער 46), גראָשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), קאָנסטאַנטינער 15), אַ. פּערעלמאַן (ציגעלנאַ 64), ניעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 57), ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9).

קריזיס אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע און זיינע סבות

מעמאריאל אין דער לאדזער האנדעלס-קאמער

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט האט די היגע האנדעלס-קאמער זיך געווענדעט צום האנדעלס-מיניסטער מיט א מעמאריאל אין וועלכען זי קלערט אויף די סבות פונ'ם קריזיס אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע און ווייזט אן א רייה מיטלען ווי אזוי דעם קריזיס צו לינדערען.

כדי צו בעקענען דעם ברייטערען עולם מיט די אויספיהרונגען האט די האנדעלס-קאמער ארויס-געגעבען דעם מעמאריאל אלס א בעזונדערע בראשור, וועלכע איז אויך פערזעהען מיט א רייה סטאטיסטישע טאבעלען, און ווי דער מעמאריאל איז א וויכטיגע ארבייט, וועלען מיר בקיצור בעקענען אונזערע לעזער מיט זיין אינהאלט.

אינ'ם מעמאריאל ווערט אנגעוויזען אז די טעקסטיל-אינדוסטריע האט אינ'ם ווירטשאפטליכען לעבען פון פוילען אפגעשפילט א וויכטיגע ראל; די דאזיגע ראל ווערט אבער נישט גענוג אפגעשאצט. די לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע איז בעת'ן קריג געווארען פערניכטעט נאכ'ן קריג האט זיך די אינדוסטריע אויפגעבויט מיט אייגענע כחות און האט פיל מיטגעווירקט צו דעם אלגעמיינעם אויפשטייג פונ'ם ווירטשאפטליכען לעבען פון פוילען. די הויפט שוואכקייט פון דעם אינדוסטריע-צווייג זענען אבער ביז איצט נישט אפגעשאצט און אפילו נישט פער-לייכטערט געווארען און דעריבער האט די דאזיגע אינדוסטריע ביי איהר גאנצער רירעווידיגקייט און אקטיווקייט דאך נישט געקענט אויסמיידען דעם פערשארפטען קריזיס.

די סבות פון דעם דורערנדען, כמעט פערמאנענטען קריזיס אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע זענען: א) מאנגעל אין קאפיטאל, וואס איז א פועל יוצא פון די מלחמה-פערניכטונגען און פון די אקופאנטישע רעקוויזיציעס, ב) דאס פינאנציעלע אפגע-שוואכטקייט פון די אונטערנעהמונגען, וועלכע איז ענטשטאנען צוליב די נויטיגע אינוועסטיציע-אויס-גאבען. די דאזיגע אינוועסטיציעס זענען געווען נויטיג כדי מ'זאל זיך קענען צופאסען צו די פאדערונגען פונ'ם נייעם אפזאץ-מארק. (די אלטע מערק זע-נען מייסטענס פערלוירען געגאנגען). ג) דאס פעה-לען פון אומזאץ-מיטלען האט גורם געווען צו א ווייטערער אפשוואכונג און צום נישט קענען דורכ-האלטען קיין איבערגאנגס-מאמענטען פון א שוואכער, אדער שלעכטער קאניונקטור, די דאזיגע לאגע האט געשטויסען די אינדוסטריעלער צו שאפען קינסטליכע אפנעהמער פון די סחורות און ועל כולם ד) די צו שטארקע שטייערען שרויף.

מ'דארף נעהמען אין בעטראכט — ווערט אנ-געוויזען אינ'ם מעמאריאל, אז די טעקסטיל-אינדו-סטרי פראדוצירט אזעלכע ארטיקלען, וואס זייער פערברויך פערקלענערט זיך ביי דער מינדסטער ענ-דערונג פון דער קאניונקטור. דערפאר רופט זיך זיך אפ אויף איהר דער מינדסטער קריזיס אין לאנד, אין זיי באלד דאס פויערטום, וואס בילדעט צוויי-דריטעל פון דער לאנדעס-בעפעלקערונג האט זיך נעפונען אין א געדריקטער לאגע, האט עס דערפיהלט די טעקסטיל-אינדוסטרי, וואס איז אנ-געוויזען הויפטזעכליך אויפ'ן אינערליכען אפזאץ-מארק. דער מעמאריאל רוקט ארויס דאן די מיט-לען, וואס דארפען אנגענומען ווערען, כדי צו פער-מיידען קריזיסען אין דער טעקסטיל-אינדוסטרי. די מיטלען זענען דרינגענדע, וואס דארפען אנגענומען ווערען אין אזעלכע, וואס דארפען דורכגעפיהרט ווערען סיסטעמאטיש.

פון די דרינגענדע מיטלען שלאגט פאר דער מעמאריאל צו פערשטארקען די קאנסומציע פון ארטיגער בעפעלקערונג. דאס קען דערגרייכט ווער-רען, 1) דורך ענדערען די תבואה פאליטיק און ערה-מעגליכען דעם פרייזען תבואה-עקספארט; 2) די רעגירונג דארף בעגינסטיגען דאס קארטעלירען די פראדוקציע דורך פערשידענע הנחות פאר די קארטעלען. די קארטעלען וועלען פון איין זייט נאר-מירען די פראדוקציע, פון דער צווייטער זייט איינ-שטעלען נארמאלערע בעציהונגען אין דער פראד-רוקציע און אין האנדעל.

3) ס'דארף איינגעפיהרט ווערען קרעדיטען אויף משכנות פון סחורות, אזוי ארום וועלען די אינ-דוסטריעלער נישט זיין געצוואונגען ארויסצוווארפען אויפ'ן מארק די אויסגעארבייטע סחורות אין א נישט גינסטיגער צייט.

4) הילף ביים עקספארטירען די טעקסטיל-סחורות קיין אויסלאנד. דער עקספארט קען אפ-שוואכען דעם צו גרויסען אנבאט פון דער פראד-דוקציע דא אויפ'ן ארט און קען מיטווירקען צו דער אקטיווירונג פונ'ם האנדעלס-בילאנס. צו דעם דארף די רעגירונג אויסצאלען א הנחה-צאל פאר די טעקסטיל-סחורות אין רומעניען, צו-איילען דעם האנדעלס-אפמאך מיט כינא, שליסען האנדעלס-אפמאכען מיט סאוויעט-רוסלאנד און מיט ליטע, רעווידירען די האנדעלס-אפמאכען מיט די מלוכות פון באלטיק און פון נאהענטען מזרח, פער-ברייטערען די אפמאכען וועגן טראנזיט, בפרט קיין פערסיען און קיין כינא.

ס'דארפען געמאכט ווערען צאל-הנחות, שטייער-הנחות, בפרט פאר'ן אומזאץ-שטייער. ס'דארף געשאפען ווערען אן אסעקוראציע פאר די קרעדי-טען, און וועלכער ס'זאל זיך בעטייליגען די רעגי-רונג; ס'דארף ערטיילט ווערען קרעדיט פאר די גרויסע הורט-פירמעס דירעקט פון באנק-פאלסקי, רעדיסקאנטא פאר די סוחרישע בענק, און פאר די קאאפעראטיווע בענק פון די קליינהענדלער.

פון די מיטלען, וואס דארפען סיסטעמאטיש איינגעפיהרט ווערען רעקאמענדירט דער כענאיאל: מלוכה-הילף פאר די אינדוסטריעלער אויף צו בע-קומען ענטשעדיגונג פאר די מלחמה-רעקוויזיציעס; ענדערען דעם שטייער-סיסטעם; אפשוואכען די קאסטען פון סאציאלער פערזיכערונג, בפרט פאר קראנקען-קאסע, פערזיכערונג פון די גייסטיגע ארבייטער, ארבייטסלאזען-פאנד; רעווידירען די בע-שטימונגען וועגען דער לענג פונ'ם ארבייטס-טאג, וועלכער איז קירצער אין אייראפא און די צייט פון אורלויבען א. אז. וו. רעגולירען די באהן-טאריפען, מעגליך מאכען דאס בענוצען זיך מיט די פארטען גדיניא און דאנציג פאר'ן בוימ-וואל-אימפארט א. אז. וו.

איבערגעהענדיג צו דער אפשאצונג פון דער בעדייטונג, וואס דער לאדזער אינדוסטריאל-ראיאן האט פאר דעם ווירטשאפטליכען לעבען פון פוי-לען ווייזט אן דער מעמאריאל, אז די טעקסטיל-אינדוסטרי בעשעפטיגט 178 טויזענד ארבייטער, ד. ה. 32 פראצ. פון אלע ארבייטער, וואס זענען בעשעפטיגט אין דער בעארבייטונגס-אינדוסטרי און 20 פראצ. פון אלע ארבייטער אין דער אינדוסטרי פון דער גאנצער מלוכה. דער עקספארט פון טעקסטיל-סחורות אין די לעצטע 3 יאהר האט בעטראפען 175 מיליאן זל., ד. ה. 20 פראצ. פונ'ם גאנצען עקספארט פון ארטיקלען, וואס זע-נען אויסגעארבייט געווארען אין פוילען. בלויז פון אומזאץ-שטייער האט לאדז בעצאהלט העכער 100 מיליאן זל. און פאר הכנסה שטייער 60 מיליאן זל., ד. ה. 15 פראצ. פון דער גאנצער מלוכה-הכנסה פון די דאזיגע 2 שטייערען און דאס איז שוין נישט אריינגערעכענט די פאטענט-שטייערען, שטעמפלשטייער א. אז. וו. אין דער רשימה פון די שטייער-צאהלער געהט לאדז אויפ'ן צווייטען ארט נאך ווארשא און ערשט נאך איבער-שלעזיען געהען לעמבערג, פויזען א. אנד.

אז דער קריזיס אין לאדז פיהלט זיך אמ-שטארקסטען דאס בעווייזט די צאהל פראטעס-טירטע וועקסלען און זייער ווערט. דא געהט לאדז אויפ'ן ערשטען ארט אין פוילען.

ביי דעם אלעם ביי דער דאזיגער בעדיי-טונג פון לאדז אינ'ם אלגעמיינעם ווירטשאפטליכען לעבען פון לאנד, ווען די מאסנבעגרענצע פאקטא-רען גאנץ גלייכגילטיג צו לאדז, הגם מ'דארף פעסט-שטעלען, אז דאס לעזען דעם קריזיס אין לאדזער ראיאן איז איינער פון די וויכטיגסטע פאקטוראטען אינ'ם אלגעמיינעם ווירטשאפטליכען לעבען פון לאנד.

שרעקליכער פארפאל

ארויסגעשטעקט דעם קאפ פון טראמוואי און דערהרגעט געווארען

(2) אין טראמוואי נומער 10, וואס איז גע-גאנגען אין דער ריכטונג פון אלטשטאט, איז גע-פאהרען א מאנספערזאן און האט ארויסגערוקט דעם קאפ. פון אלטשטאט איז אפגעפאהרען א וואגאן נומער 1 דער פאסאזשיר האט בעקומען אזא שטאר-קען קלאפ אין קאפ, אז ער איז אראפגעפאלען פון ט-מווי. דעם פערוואונדעטען האט מען ארויס געטראגען אין הויז נומער 11 אויף נאוואמיעסקא און אהין ארויסגערופען פאגאטאוויע. ביים פער-וואונדעטען האט מען פעסטגעשטעלט א צישפאל-טענעם שארבען און א מח-ערשיטערונג. אין א גוסטדיגען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דער פערוואונדעטער איז אן ארבייטער מיט'ן נאמען יוזעף טאטקא (זגערזשער 105).

דערשאסען א מענש

(2) אויף מלינארסקא גאס האבען די איינ-וואוינער נעכטען פארנאכט דערהערט א שיסעריי. ווען זיי זענען זיך צוזאמענגעלאפען, האבען זיי געפונען ליגען אין א קאלוזשע בלוט דעם סוחר טשעסלאוו וואסיעלא פון ספאצעראווע 8.

ווען ער איז א ביסעל געקומען צו זיך, האט ער דערקלערט, אז אומבעקאנטע זענען איהם בע-פאלען און פערוואונדעט מיט 2 קוילען אין האלז. פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט הילף. פאליציי פיהרט אן אויספארשונג.

געקינדיגטער סטרוזש בעגעהט זעלבסטמארד

(וו) אויף שענקעוויטשא 9 האט זיך אויפגע-האנגען דער סטרוזש פונ'ם הויז יאן סטאנטשיק. דער דאקטאר פון דער שטעטישער פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט דעם טויט.

ווי ס'שטעלט זיך ארויס, איז סטאנטשיק, וועל-כער איז אלט געווען 56 יאהר, לעצטענס געווארען קראנק און מ'האט איהם דערפאר געקינדיגט פון זיין פאסטען אויפ'ן 1. יאנואר. ביינאכט האט ער אויסגענוצט א מאמענט, ווען קיינער איז נישט גע-ווען אין שטוב און זיך אויפגעהאנגען. ווען זיין פרוי האט עס בעמערקט, האט זי געמאכט א גע-וואלד, ס'איז אנגעקומען דער הויז-ווירט ווישליצקי וועלכער האט איהם אפגעשניטען פונ'ם שנור, אבער סטאנטשיק איז שוין געווען טויט. ער האט איבערגעלאזט א פרוי מיט 4 קינדער.

(2) פון אנ'אנדער קוועלע טיילט מען מיט. אז די סיבה פונ'ם זעלבסטמארד איז געווען, וואס סטאנטשיק איז לעצטענס קראנק געווארען אויף שווינדזוכט.

א שאפער א כוליגאן

(—) נעכטען אינדערפריה האט דער שמש פון יונגנטערם שטיבעל, דער 56-יעהריגער מרדכי אינעלבערג, געוואלט ארויסגעהן פון טויער פונ'ם הויז, וואו דאס שטיבעל געפינט זיך (אויף טראוגוטא 14). אין טויער זענען געשטאנען עטליכע קריסט-ליכע יונגעלייט, צווישען זיי א שאפער. דער שאפער איז צוגעגאנגען צום יוד, איהם אנגעכאפט פאר דער בארד און גענומען זידלען און ש.א.ען. אין א געוויסען מאמענט האט דער שאפער ארויסגע-כאפט א מעסער און גענעבען דעם שמש א שטאך אין האנד אריין. ס'איז געווארען א גע אלד, ס'זע-נען אנגעלאפען מענשען, וועלכע האבען דעם כוליגאן פערהאלטען און אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט אר-יין, וואו ס'איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

פלוצים געשטארבען

(2) נעכטען ביינאכט איז אויף ניי-ציגעל גאס 4 מיטאמאל נישט גוט געווארען דעם 67 יעהרי-גער שמואל פינקעלשטיין. איידער מ'האט בעוויזען ארויסרופען צו איהם הילף, איז ער אראפגעפאלען פון שטול און איז געבליבען ליגען טויט. זיין 18-יאהריגע טאכטער קיילע האט בעקומען אן נערווען-אנפאל. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט הילף און פעסטגעשטעלט דעם טויט פון שמואל פינקעלשטיין, וועלכער איז געשטארבען פון א הארץ-שלאג.

אפצייכנונגס-טאג לטובת „תומכי-אורחים“.

מארגען קומט פאר א בלימעל-טאג לטובת „תומכי אורחים“.

היינט זינגט אדא סארי אין „פילהארמאניע“

היינט אווענד טרעט אויף אין „פילהארמאניע“ די וועלט-בעריהמטע זינגערין אדא סארי. די קינסטלערין געהערט צו די בעסטע אינטערפרע-טאטארינס פון מאדערנעם ליד און איהרע אויפ-טריטען זענען א קינסטלערישע געשעהעניש.

אויך ביי אונז אין שטאט ווערט איהר קאנ-צערט ערווארט מיט גרויס שפאנונג.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

– און איבערגעצויגען אויף –

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנא-ליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

צמט אן פון 8—10 פריה, 2—12 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

ספארט-בעוועגונג

רעזולטאטען פון די נעכטיגע ליגע-מייסטערשאפטס-מעטשען

„טוריסטען“ — „ווארטא“ (פויזען) 2:1 (0:1)

דער דאזיגער מעטש איז פארגעקומען נעכטען אין לאדז. די לאגע פון די 2 מאנשאפטען אין דעם מייסטערשאפטס-טאבעלע איז אזא, אז די פויזנער מאנשאפט רעפלעקטירט צו פערנעהמען דעם ערש-טען פלאץ אין דער מייסטערשאפטס-טאבעלע און וויל ערצילען די פוילישע מייסטערשאפט פאר 1929 יאהר, דאגעגען די „טוריסטען“ מוזען אלע איבער-געבליבענע מייסטערשאפטס-מעטשען געווינען, כדי נישט אראפצופאלען אין א נידעריגער קלאס.

דעם נעכטיגען מעטש האבען די „טוריסטען“ אונגערווארט געוואונען, שלאגענדיג „ווארטאן“ 2:1. דער אויסגאנג פון מעטש האט אין דער פוילישער ספארט-וועלט ארויסגערופען א פערשטענדליכע סענ-סאציע.

•

ווארשא, 29 (טעלעפאניש).

„ל.ק.ס.“ — „פאלאניא“ 2:1

•

קראקא, 29 (טעלעפאניש).

„קראקאוויא“ — „לעגיא“ (ווארשא) 3:3 (1:1)

•

„גארבארניא“ (קראקא) — „ווארשאוויאנקא“ 5:0 (2:0)

•

„ווו סלא“ — „I. פ. קל.“ (קאטאוויץ) 4:2

•

„רוך“ — „טשארני“ 5:2 (3:1)

קוואליפיקאציע-מעטשען, וועגען אריבערגעהן אין דער ליגע

נעכטען זענען פארגעקומען פאלגענדע קוואליפיקאציע-מעטשען, וועגען אריבערגעהן אין דער ליגע:

פויזען.

„ל.ט.ס.ג.“ (לאדז) — „לעגיא“ (פויזען) 2:1

•

ווארשא.

„מארימאנט“ — „פאלאניא“ (בידגאשטש) 4:0

•

„נאפזשוד“ — „פאדגורזשע (קראקא) 5:1

לאדזער פוסבאל-מעטשען

„הכח“ — „אוניאן“ 4:1

„טוריסטען I“ — „גייער“ 2:2

„פאזנאנסקי“ — „וו.ק.ס.“ 2:1

„פאזנאנסקי II“ — „וו.ק.ס. II“ 0:2

„זיעדנאטשעניע“ — „רודזקיע“ 7:1

פאביאניץ, 29.

„שטערן“ — „גייער“ 2:1

„שטערן II“ — „גייער II“ 1:2

—=]o[=—

פאלקס-ביבליאטעק

א. נ. פון א. ד. גורדון

צום נייעם ארבייטס-יאהר איז פערברייטערט און פערפולקומט געווארען די פאלקס ביבליאטעק אויפ'ן נאמען פון א. ד. גורדון אין לאדז. זי פערמאגט 5000 יודישע און העברעאישע ביכער פון דער נייער און אלטער ליטעראטור, ווי אויך א גרויסע צאהל פוילישע און דייטשע ביכער. די דאזיגע ביבליאטעק, וועלכע ענטוויקעלט זיך וואס מעהר, פערדינט כשר א שטארקע שטיצע פון יו-דישען פובליקום.

אין קינא „מימאזא“

נאך א גרינדליכען רעמאנט, ווערט איצט געגעבען דער גלענצענדער פילם „וואלגא, וואלגא...“ דאס בילד ווערט דעמאנסטרירט ביי דער בעטיי-ליגונג פון א גרויסען רוסישען כאר, וואס פיהרט אויס א רייה רוסישע לידער. דער ארקעסטער איז בעדייטענד פערשטארקט געווארען.

לעכער מאשינאווע

ווערען אנגענומען אויסצו-נייהען צו ביליגע פרייזען

ביי ג. נארדמאן

29 צעגעלניאנא 29

צו פערקויפען ביליג א נייע מענער-ניי-מאשין

זינגער'ס 33 K 16. ער-קינדיגען אלטער מארק 14 ביי בזורא. 9711

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער. איינגענע פראצעדור פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וויקלען אויף פלאטפוסען, קונסט-ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו. עמפפאנגט פון 5—7 אוו.

צוריקגעקעהרט.

Dr. S HEINRICH

פאמארסקא 10, טעל. 47-67

צוריקגעקעהרט.

ספעצ. פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען

היילט מיט פיזיק.-טעראפיע. דיאטערמיע. קווארץ-לאמפען. ליכט-בעדער, נעמט אן פון 2—12½ און פון 4—7 נמ. פאר אומבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייז.

מארג.

וואס מיר האבען דורכגעמאכט אין די שווערע טעג?

(ענדע פון 3־טע זייט).

5 א זייגער לאזען זיך די אראבער מיט א נ־אזיאטישען ווילדען געשריי פון ד״ר שטאדט אויף הדר־הכרמל, (וועלכער געפינט זיך אויף דעם אפהאנג פון כרמל. די גרעסטע סטראטעגישע לאגע פון דער יודי־שער שכונה האט פיל געהאלפען אפצושטויסען די ווילדע אנפאלען. די אראבער זענען ארויף מיט א געשריי „אטבח איל יאהוד"! („שעכט די יודען"!) בעוואפענט מיט שטעקענס און שטיינער. דא האט מען שווער פערוואונדעט דעם באהן־בעאמטען (און ענגלענדער) סייקס, וועלכער איז צומארגענס פון די וואונדען געשטארבען. די ווילדע מאסע האט מען צוטריבען. דער ענגלענדער איז געווען דער ערשטער קרבן פון די אונרוהען.

דעם 25 שוין פון אינדערפריה אן האבען די אראבער זיך בעמיהט ארייגצובעקומען אין „הדר" דורך די טרעפען ביי „אליאנס". דא האט זיך אנגעהויבען דער אמת'ער קאמף. די יודישע הגנה האט העלדיש צוריקגעשטויסען די אנפאלער. כדאי צו בעמערקען, אז די אראבישע פאליציי, וואס איז געווען איינגאנצען דעזאריענטירט, האט אין בעסטען פאל נישט בעוויזען קיין שום טעטיג־קייט צו בעשיצען די אנגעפאלענע. אין רוב פא־לען זענען זיי געווען די שיסער אויף דער יודי־שער בעפעלקערונג.

אין דער צייט האבען זיך די אנגערייצטע אראבער געווארפען אויף יעדען דורכגעהער אין די גאסען פון שטאדט מיט שטיינער, מעסער און שטעקענס און פערוואונדעט פיל יודען. אזוי איז דורך זיי אויף א גרויזאמען אופן דורך א מעסער אין בויך און לונג גע'הרג'עט געווארען א קצב, א געזונטער בחור, וועלכער האט נאך זייגע וואונ־דען בעוויזען צו קומען צום קאמיסאריאט און זא־גען ווער עס האט איהם געשטאכען. (עס איז גע־ווען זיין שכן א נ'אראבישער קצב). אין קאמיסאר־יאט האט מען איהם פערהאלטען און נישט געגע־בען די מעגליכקייט צו בעקומען הילף. אין „הד־סה" האט מען איהם געבראכט א טויטען.

א יונגערמאן, וועלכער איז ארויף אויף א דאך צו זעהן, וואס עס טוט זיך אין גאס, איז גלייך געווארען דערשאסען.

אויף די דעכער אויפ'ן הדר (פלאכע) זענען געווען אנגעזאמעלט שטיינער. די גאנצע שכונה האט אויסגעזעהן ווי א שלאכט־פעלד. יעדע מינוט זענען אנגעקומען אויטאמאבילען מיט שווער־פער־וואונדעטע. די יודישע שאפערען האבען געארביים מיט אויסערגעווערנליכען סכנות נפשות. אויף די גאסען האט מען זיי אונטערגעלעגט ברעטער און בריקעדען מיט נעגעל אום אונמעגליך צו מאכען יעדען פערקעהר. אין דער פאבריק „שמן" האבען די ארבייטער (300) געהאלטען וואך און נישט צו־געלאזט די אראבער. דאס זעלבע האבען געטאן די ארבייטער ביי רוטענבערג'ען. אין דער נייער שטאדט האבען די אראבער געוואלט פערנעהמען דעם „מרכז מסחרי" דעם יודישען האנדעלס־צענ־טער. דאס האט זיך זיי נישט איינגעגעבען און עטליכע זענען דער'הרג'עט געווארען. ארום עלף פארמיטאג איז אנגעקומען דאס ענגלישע מיליטער און דאס ערשטע אנגעהויבען צו ענטוואפענען די יודישע יונגעלייט. פיל בחורים, וואס מען האט ביי זיי געפונען געוועהר, זענען ארעסטירט געווארען. אין שטאדט האט מען פראקלאמירט קריגס־צו־שטאנד. דאך האט דאס מיליטער נישט בעקומען קיין בעפעהל צו בענוצען הארבע מיטלען געגען די אנפאלער. א דאנק דעם און דער פראוואקאט־ארישער שטעלונג פון דער אראבישער פאל צייט איז די לאגע געבליבען אונפערענדערט.

וועגען דער לאגע פון אנדערע ערטער האבען מיר נאר געוואוסט פון פריוואטע טעלעגרא־מעס צו הדסה; קלאנגען, השערות א. א. וו. די פרעסע האט מען פערווערט צו ערשיינען. (די אראבישע פרעסע איז ערשינען און געבראכט כל מיני שקרים און ידיעות „אויסגעזויגענע פון פינ־גער", וועלכע זענען געווען געצילט אונטערצוהע־צען נאך מעהר דעם אראבישען המון, ווי צ. ב., אז דער מעטשעט עומרס ברענט, יודען ווארפען אויף איהם באמבעס א. א. וו.) די גאנצע צייט ווען מען האט דער יודישער פרעסע געשלאסען דאס מויל, האט מען אונז געשפייזט מיט אפיציע־לע בעריכטען, וועלכע זענען געווען טענדענציעז רעדאגירטע און ענטהאלטען שקרים, כדי צו פער־בלענדען די עפענטליכע מיינונג.

כדי נישט ארויסצווייזען די הארצרייסענדע רעזולטאטען פון דער שחיטה פון חברון, האט מען אנגעגעבען די צאהל דער'הרג'עטע פון חברון און ירושלים צוזאמען. די צאהל איז געווען פיל קלע־נער, ווי אין דער ווירקליכקייט. עס זענען נאך געווען ידיעות פון ג'נין און תול־כרם (וואו עס איז נישטא קיין איין יוד), אז דארט איז שטיל.

אין דער אנוועזענהייט פון די זעלנער זענען ענטשטאנען עקסצעסען אין אנדערע טיילען פון שטאט. די זעלנער זענען געווען אונבעכטיג זיי אפצוהאלטען. און דא האבען די אראבער אנגע־הויבען אויסצופיהרען די קרוין פון זייער ארביים — דאס ברענען און רויבען יודישע גיטער און סקלא־דעס. שוין איבערמארגענס דעמזעלבען טאג האבען די אראבער אונטערגעצונדען די פערמע פון א גע־וויסען קאץ, א רומעני'שען יוד, וועלכער האט אריינגעלעגט 8000 פונט אין דעם גוט. די קריגס־שיף האט מיט איהר רעפלעקטאר בעלויכטען די שרפה. דינסטאג האבען זיי אונטערגעצונדען כפר־עטה, סרינה, ארבייטערינס־פערמע אין אנגעפאלען אויף די שכונות ארום חיפה. ערשטענס זענען זיי בעפאלען ארד־איל־יאהוד (די יודענס ערד).

אויף א וואונדערליכען אופן האט זיך דעם אלטען ספרדי'שען ישוב איינגעגעבען ניצול צו ווערען פון א זיכערער שחיטה. אלע איינוואוינער האבען פערלאזען זייער פלאץ. נאך זיי זענען נאכ־געגאנגען די אראבער, געראבט און געברענט אלעס, וואס האט זיך געגעבען. פון דארט זענען זיי ארייך אין דער גאס „נצרת" אויפגעריסען די סקלאדעס און דארט אויך דאס זעלבע געמאכט. הונדערטער מענשען זענען געבליבען אין איין נאכט אהן דאך און אהן פרנסה. די היימלאזע האט מען געבראכט אין דער רעאל־שולע, וואו זיי זענען געלעגען 70 אין איין שטוב. עס איז געווען א מורא פאר קראנק־הייטען.

אנמאכענדיג דעם אמת'ן חורבן אין דער שטאדט, האפען זיי געוואלט פערניכטען די נייע שכונה ביי חיפה א קליין „תל־אביב" — בת גלים. דאס האבען געדארפט אויספיהרען די אראבער פון טירה (א נ'אראביש דארף ביים כרמל) מיט די הילף פון די ארעסטאנטען, וועלכע זיי האבען געוואלט בעפרייען. זייער פלאן האט צו נישט געמאכט דער עראפלאן, וועלכער איז געפלויגען איבער'ן דארף און געזעהן, אז א מחנה געהט פון טירה אויף בת־גלים. מען האט פיל פון די אראבער דער'הרג'עט און ארעסטירט.

אין שטאדט האט געהערשט א רעלאטיווע שטילקייט, דאך האט מען געפיהלט, אז די לאגע איז נישט זיכער און געהאלטען פערמאכט די קרא מען. דער גובערנאטאר האט נישט געקאנט נעה־מען די פעראנטווארטלכקייט פאר'ן לעבען און גוטס פון די יודישע איינוואוינער. די לאגע איז געווארען קריטיש אין מאמענט, ווען עס האבען אנגעהויבען אויסצופעהלען לעבענס־פראדוקטען. איינגע האבען זאגאר פראבירט אויפצורייסען די געוועלבער. דאך איז געלונגען צו בעהערשען די לא־גע און ביסלעכווייז איז געווארען שטילער.

וואס זאגט עקס־קעניג הוסיין
וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל און די אראבישע אספיראציעס

ירושלים. (יט"א) דער מיטגליד פון העכסטען מוזולמענישען ראט אין ירושלים סודקי־על־דושאני האט געהאט א געשפרעך מיט'ן געוו. קעניג פון העדושאס הוסיין, וועלכער געפינט זיך זינט זיין אבדיקאציע אין גלות אויפ'ן אינזעל קיפר, וועגען די לעצטע געשעהענישען אין ארץ־ישראל.

עקס־קעניג הוסיין האט בעדויערט די אונ־ערפאלגען פון די אראבער אין ארץ־ישראל און האט געטאדעלט די רייבונגען, וואס קומען פאר צווישען די אראבער גופא. ביי א זאך — האט אויס־גערופען הוסיין — איהר ווייסט דאך גוט, אז איך בין איצט אין גלות, און דאס איך א גרויסע מאס צוליב מיין אינטערווענץ לטובת ארץ־ישראל. עקס־קעניג הוסיין האט אויפגעפאדערט די פאלעסט־ינער אראבער אויפצוהערען צו קעמפען צווישען זיך. סידקי־על־דושאני האט ערקלערט, אז דער עקס־קעניג הוסיין האט איהם איבערגעגעבען איינינע דאקומענטען, וועלכע ענטהאלטען פערשפרעכונגען, וואס זענען ערטיילט געווארען זיינער־צייט די אראבער און זענען לויט זיין מיינונג פון גרעסערע וויכטיגקייט, ווי די באלפור־דעקלאראציע. די אראבער האבען אבער נישט בעוויזען זיי ווי געהעריג אויסצונוצען.

(עס האנדעלט זיך דא וועגען דער אזוי גענ. „מאקמאהאן־קארעספאנדענץ" מיט הוסיינען פון יאהר 1915.

די דאזיגע קארעספאנדענץ פון סער הענרי מאקמאהאן, וועלכער איז דאמאלסט געווען דער ענגלישער הויך־קאמיסאר אין עגיפטען און שפעטער ענגלישער פארשטעהער אין דער אינטער־נאציאנאלער קאמיסיע פון דער פרידענס־קאנפערענץ פאר די ענינים פון נאהענטען מזרח, צו הוסיינען, וועלכער איז דאמאלסט געווען שעריף פון מעקא, זאל ענטהאלטען א צוזאג איינצוגלידערן ארץ־ישראל אין די אומאפהענגיגע אראבישע טעריטאריעס.

די ענגלישע רעגירונג האט שוין פיל מאל פעסטגעשטעלט, דאס אזעלכע צוזאג איז נישט ערטיילט געווארען. ווינסטאן טשערטשיל האט, אלס קאלאניאל־מיניסטער ערקלערט אין יאהר 1922 אין ענגלישען פארלאמענט, אז די ענגלישע רעגירונג האט אלעמאל אויסגעשלאסען ארץ־ישראל פון קרייז פון די אונטערהאנדלונגען, וואס זענען געפיהרט געווארען וועגען די אומאפהענגיגע אראבישע טעריטאריעס.

בעת הוסיין האט געקעגענט אין ירושלים און הויפטזעכליך אין דער קורצער צייט, ווען ער האט פערנומען דעם אמט פון קאליף, נישט לאנג פאר זיין דעטראניזאציע, האט ער פיל מאל פערזיכערט די פאלעסטינער אראבער זיין מיטהילף אין די שטרעבונגען צו פערוואנדלען ארץ־ישראל אין אן אומאפהענגיגען אראבישען לאנד.

הוסיין האט דאן געפיהרט אונטערהאנדלונגען וועגען אן אפמאך צווישען ענגלאנד און העדושאס און האט געפאדערט, דאס דער אפמאך זאל ענט־האלטען א קלאוזל וועגען דער פולער אומאפהענגיג־קייט פון ארץ־ישראל.

ווי בעקאנט, האבען זיך פערשפרייט קלאנ־גען, דאס מען האט ערלויבט דעם עקס־קעניג הוסיין זיך אומצוקעהרען פון זיין פערשיקונג אין קיפר און בעזעצען זיך אין דער הויפט־שטאט פון איראק באגדאד, וואו איינער פון זיינע זיהן, פייסאל איז קעניג. דער צווייטער זוהן פון עקס־קעניג הוסיין איז דער עמיר פון עבר־הירדן אבדולאה.

געגען די אנפאלן פון „היינט" אויף דער יש"א און אירע שולן
(עפענטלעכע ווענדונג פון דער עקזעקוטיוו פון דער יש"א)

דער „היינט" האט ווידער אנגעהויבען א העצע געגען די יודיש־וועלטליכע שולען און דער יש"א.

— פאר זיין קאמפאניע האט דער „היינט" אויסגעקליבען גראד אזא מאמענט, ווען אונזערע שולען ראנגלען זיך שווער פאר זייער קיום, שטיי־ענדיג אין קאמף געגען א נ'אמת'ן האגעל פון רדיפות און פערפאלגונגען. אזוי ארום האט די הערשענדיגע רעאקציע אין איהר קאמף געגען דער שול פון די יודישע מאסען געפונען וויר־דיגע שותפים אין די העצער פון „היינט".

צוזאמען מיט די פערביסענסטע שונאים פון די יודישע ארבייטער און פאלקס־מאסען פיהרט דער „היינט" זיין קאמף געגען אונזער שול־וועזען. מיט פערשידענע מיטלען האבען די „היינט"־קרייזען געפרובט בייקומען אונזער שול. פריהער „תרבות" און שפעטער „שול־קולט" האבען געדארפט העלפען דער יודישער און נישט יודישער רעאקציע אונטערצוגראבען אונזער שול־בנין. אבער „תרבות" האט באנקראטירט, די „היינט־רעדאקטארען האבען אליין געמוזט מודה זיין, אז די תרבות־דערציהונג איז שעדליך און פיהרט צו פאלקס־פיינטליכער אסימילאציע. און „שול־קולט" איז געווען און געבליבען א טויטע פוסטע פיקציע.

אפילו איצט, ווען זיי פיהרען זייער העצע אונטערן לאזונג „עלטערן, נעמט אפ אייערע קינדער פון יש"א שולען", זענען זיי געצוואונגען צו שרייבען: „אויף דער פראגע, וואוהין זאל מען שיקען די קינדער וואס איז נישט פון די לייכטע, ווילען מיר זיך בעמיהען צו געבען די טעג א נ'ענטפער". זיי האבען נישט, די רעדאק־טארען פון „היינט", וואס צו ענטפערען. ווייל נישט די זארג פאר דער דערציהונג פונ'ם פאלקס־קינד, נאר די כונה צו שטערען די דערציהונגס־ארבייט פון אונזער שול איז די שטויס־קראפט פון אלע זייערע העצעס און קאמפאניעס געגען דער יש"א און איהרע שולען.

צו גרויס איז אבער די ווירקונג פון אונ־זער שול, צו שטארק זענען צו איהר צוגעבונדען די יודישע ארבייטס־מאסען, און צו פיל בעקאנט זענען איהרע פעדאגאגישע און דערציהערישע דערגרייכונגען, אז די רכילות'דיגע קאמפאניע פון „היינט" זאל פון וועמען ס'גישט איז גענומען ווערען ערנסט.

די יש"א ווארפט אפ מיט פעראכטונג די אינסינואציע, אז זי פארבעהאלט פון דער עפענט־ליכקייט איהר אמת'ן כאראקטער.

די יש"א־שולען שטרעבען צו פיהרען די דערציהונגס־ארבייט אין גייסט פון די אידעאלען פון דער ארבייטענדיגער מענשהייט. יודיש, אלס לערן־שפראך, און וועלטליכקייט — דאס זענען די צוויי הויפט־יסודות, אויף וועלכע ס'איז גע־בויט די יש"א און אידר שול־ארבייט. אויף די יסודות ארבייטען מיט אין דער יש"א נישט נאר דער „בונד", פועלי ציון, אומאפהענגיגע סאציא־ליסטען, נאר אויך אומפארטייאישע עלעמענטען. יעדער אויפריכטיגער אנהענגער פון יודיש און וועלטליכקייט אין אונזער פאלקס־שול האט א פרייען צוטריט צו דער יש"א, צו דער ארבייט אין איהרע שולען.

אויף צוויי שול צוזאמענפאהרען, אויף א נ'־עלטערען־צוזאמענפאהר, אויף צוויי לעהרער־קאנפערענצען און אויף אהן א שיעור מיטינגען און פערזאמלונגען האט די יש"א אפען פראק־לאמירט די דערמאנטע יסודות פון איהר שול־ארבייט. די יש"א האט נישט וואס צו בעהאלטען, און די טירען פון איהרע שולען זענען אפען יעדע צייט פאר יעדען איינעם, וועמען עס אינ־טערעסירט די ארבייט און דער גייסט פון די יודיש־וועלטליכע שולען.

די העצע פון „היינט" וועט ווידער האבען בלויז איין רעזולטאט: זי וועט נאך מעהר צו־בינדען די יודישע מאסען צו דער יש"א און איהרע שולען. דער גרויסער צושטראם פון טוי־זענדער קינדער צו אונזערע שולען אין װארשע, ווילנע, לאדז און צענדליגער אנדערע שטעט איז דער בעסטער סימן, ווי טייער אונזער שול איז דער יודישער מאסע.

די יודישע מאסע וועט ענטפערען אויף די אנפאלען פון „היינט" מיט פעראכטונג צו זיינע רעדאקטארען און מיט פערשטארקטען קאמף פאר'ן זיג פון דער יודיש וועלטליכער שול.

עקזעקוטיוו פון יש"א

װארשא, סעפטעמבער 1929.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

פארן אפפאהרען נאך וויען־נור איינציגע פארשטעלונגען פון די באליבטע ארטיסטען
וויערא קאניעווסקא, פאול ברייטמאן

היינט, מאנטאג, דעם 30־טען, ווערט נישט געשפילט.

מארגען, דינסטאג, דעם 1־טען אקט., 9 אין אווענד צו פאפולערע פרייזען
די שטארק באליבטע אויסגעצייכענטע פיעסע
דאס פענסיאן־מיידעל
אין 3 אקטען פון שאר.
הויפט־ראלען: „לילי"—וויערא קאניעווסקא, „ארנשטיין"—פ. ברייטמאן.

ס'נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

בעטלעריי האט עקזיסטירט פון אייביג אן

און וועט נאך לאנג עקזיסטירען זאגט א שרייבערין

מענשען בעטלען אויס נויט, פערהאן אויך בעטלער וואס האבען געלד, און בעטלען דאך. דאס קומט פון דעם, זאגט א שרייבערין אין דער „אוירלר", וואס בעטלעריי קומט נישט דווקא פון נויט, נאר זי קומט פון דער אייגענער נייגונג פון מענשען מיט ארימינקע כאראקטערס, וואס האבען ליב אויסצושטרעקען א האנט. זיי האבען עס ליב, אז מען האט אויף זיי רחמנות.

מען רעדט איצט וועגען בעטלער פון די גרויסע שטעט, וועלכע מאכען פון בעטלעריי א געשעפט, אבער בעטלעריי איז אויך אין אמאליגע צייטען דורך געוויסע שיכטען פערוואנדעלט געווארען אין א געשעפט. שנארעריי — דאס איז אן אייגענער אומגליק. אין דעם זעכצעהנטען יאהרהונדערט איז ענגלאנד פערפלייצט געווען פון בעטלער. דאן האט די ענגלישע רעגירונג ארויסגעלאזט א געזעץ געגען שנארעריי, און זי האט די בעטלער גענומען פעריאגען. אין דער איצטיגער ניו־יארק איז אויך נישטא קיין גרויסער רוחק אויף בעטלער. א ברוקלינער ריכטער האט דא נישט לאנג צוריק געזאגט, אז 90 פראצענט פון די ניו־יארקער בעטלער דארפען נישט בעטלען.

פערהאנען פראפעסיאנעלע בעטלער, וואס האבען פון בעטלען הנאה. זיי האבען ליב צו מאכען א רחמנות־פנים און צו ברעכען מענשליכע הערצער.

געווען א צייט ווען בעטלעריי האט ענג געהאט צו טון מיט רעליגיע. מענשען האבען ארויסגעקריגען ערלויבענישן אין 17־טען יאהרהונדערט צו בעטלען, צו זאמלען געלד, כלומרשט כדי צו בעפרייען די קריסטען וואס זענען געפאנגען געווארען פון מאהאמעדאנער.

נאר אין די נאר פערצייטיגע יאהרען האט מען געהאט צו טון מיט דער פראגע פון בעטלעריי. אין דעם אמאליגען רוים האט מען נישט געטאר בעטלען. אין עגיפטען און אין גריכענלאנד האבען [illegible] געמוזט ארבייטען, א נישט זענען זיי בעשטראפט געווארען מיט'ן טויט. אויך אין דעם יודישען אמאליגען ירושלים, איז מען געווען שטארק געגען בעטלעריי. יודען האבען טאקע א סך רעליגיעזע אינפיהרונגען אז מען דארף העלפען דעם ארימאן, אבער די אמאליגע קעניגרייך פון יהודה האט דעם פראפעסיאנעלען בעטלער געהאסט. ערשט אין דעם גלות האט זיך צווישען יודען געמעהרט די צאהל פון בעטלערס. נאך יעדער אומגליק פלעגט די בעטלעריי פערשטארקט ווערען, און דאס איז אומגליקלעך געווען צו קאנטראלירען.

צייטונגען דערצעהלען פון צייט צו צייט וועגען אייגעבע, א מין פאדריאטשיק, וואס האט אונטער זיך א סך בעטלער וואס בעטלען פאר איהם, ער צאהלט זיי זעהר ווייניג און ער נעהמט פון זיי צו כמעט גאר די געלד. ער איז אבער דער, וועלכער זוכט אויס די גוטע קארנערס וואו עס איז גרינג צו בעטלען. ער איז אויך דער, וועלכער גיט דעם פאליציאנט אין „יד אחת", ער זאל נישט שטערען די בעטלעריי.

מען איז אונטער דעם איינדרוק, אז דאס איז א נייע סארט מכה פון דער היינטיגער צייט, אבער דאס איז נישט אזוי. נאך אמאל האבען עקזיסטירט אזוינע „ביזנעס" צווישען בעטלער. אייגער פלעגט גרינג צו בעטלען. ער איז אויך דער, וועלכער גיט ארומפיהרען עטליכע בעטלער פון שטאט צו שטאט.

שנארעריי איז, אלזא, אן אלטע מכה. דערביי איז נאך די צרה וואס דער בלאפערישער בעטלער צוטומעלט די לאנג אזוי, אז מען ווייס שוין נישט ווער עס איז דער אמת'ער נויטבעדערפטיגער.

ווי אזוי א זוהן האט אפגענארט זיין מאמע

פון די פאריזער יודישע פאמיליען־מעשיות

וועהר אפט קומט אויס צו שרייבען וועגען קינדער, וועלכע בעהאנדלען שלעכט זייערע עלטערן. עס זענען אבער אויך דא קינדער, וועלכע בעהאנדלען זייערע עלטערען זעהר איידעל און וועגען אזא פאל וועלען מיר היינט דערצעהלען.

אין די רעו ארשיוו וואוינט א מוטער ק., וועלכע האט אין פאריז, א גרויסע משפחה פון טעכטער און זוהן. א דאנק דער ארבייט האט זיך די פאמיליע דערשלאגען צו זעהר שעהנע פרנסות, איינער איז א בעקאנטער פאטאגראף, די צווייטע האט א רעסטאראן א. א. וו. אלעמען געהט נישט שלעכט.

פון דער גאנצער משפחה איז ביי דער מוטער געבליבען איין זוהן פון א יאהר עטליכע און צוואנציג, דער מוזיקער, שעהן, שלאנק, צו נאך צו לייט.

מאכט זיך א געשיכטע, אז דער זוהן — וועמען די מאמע האט ליב ווי גאר א מאמע קען ליב האבען א מוזיקער — בעקומט אן'אויער־קראנקהייט. אין שפיטאל לאריבואזיער, וואו מען בעהאנדעלט איהם, ערקלערט מען, אז א אפעראציע איז אומפערמיידליך. ווי זאגט מען אבער דער מאמע אזא זאך?

טראכט דער זוהן און טראכט און געפינט אזא מיטעל:

ער וועט אוועקפאהרען צו זיין ברודער אין דאוויל, דארט וועט ער אפמאכען מיט זיין ברודער, אז יענער זאל איהם שיקען א בריף דער מאמען, אז מ'בעט איהם דארט האבען און אזוי ארום וועט ער כלומרשט אוועקפאהרען קיין דאוויל. און דער אמת'ן וועט ער אריינגעהן אין שפיטאל לאזען זיך אפערירען.

געזאגט און געטון. די מאמע האט איהם איינגעפאקט דעם טשעמאדאן און דער זוהן איז אוועקגעפאהרען... אין לאריבואזיער.

מיט גרויס ציטערניש האט זיך דער זוהן איבערגעגעבען צו דער אפעראציע, צו דער קראנקען שוועסטער האט ער פאר'ן כלאראפארמירען געזאגט: „זאגט מיין מאמען, אויב איך שטעה מעהר נישט אויף, אז מיין לעצטער געדאנק איז געווען וועגען איהר!"

ער האט געהאט גליק און די אפעראציע איז דורך בשלום.

אין דער צייט האט זיך די גענארטע מאמע גענומען פרעגען: „ווי קומט דאס, אז פון מיין זוהן איז נאך נישטא קיין בריף?"

און בעקאנטע האבען בעהאלטען דעם סוד מיט אלע מעגליכקייטען. יעדער האט וואס בעסער גענארט די גוטע מאמע.

ביז אין א געוויסען טאג האט זיך די טאכטער געווענדעט צו דער מאמען און געזאגט:

— מאמע, טו זיך אן, מיר דארפען אוועקגעהן!

— וואו דארפען מיר דאס געהן?

— וועסט שוין זעהן, מאמע...

— פארוואס זאגסטו מיר נישט?

— וועסט שוין זעהן...

די מאמע האט זיך גענומען אנטון. אין קאפ האט איהר אבער געגעבערט די פראגע: — וואו פיהרט מיך מיין טאכטער?

פארזיכטיג האט די טאכטער גענומען דערצעהלען דער מאמען, וואס דא טוט זיך, און וואס דא געהט פאר. די מאמע האט צוטומעלט אויסגעהערט די גאנצע געשיכטע און האט זיך מיט געוויין געווארפען אויפ'ן האלז פון איהר טאכטער.

באלד האט די טאכטער געבראכט א טעקסי און די גענארטע מאמע מיט דער טאכטער זענען אוועקגעפאהרען אין לאריבואזיער.

דארט איז געלעגען דער אפערירטער און זעהענדיג זיין מאמען, האט ער זיך אויפגעזעצט אין בעט און גענומען האלזען און קושען.

די סצענע אין שפיטאל איז געווען א העכסט ריהרענדע. די ווערטערין איז געשטאנען אן א זייט מיט פייכטע אויגען.

— איהר האט מיך גענארט, גענארט, האט שטיל געוויינט די מאמע און זיך געווישט די אויגען — אבער איך בין אייך מוחל... מוחל.

און זי האט געקושט איהר זוהן, וואס האט זי אזוי איידעל און אזוי פיין גענארט.

——=:§:=——

די גרעסטע צאהל וואהרזאגערינס און מכשפות געפינען זיך -- וואו? -- אין פאריז

אינטערעסאנטע פאקטן.--טויזענטער ווערן טעגליך אויסגעגעבן אין אזוינע געהיימנישפולע פלעצער

עס איז זעהר מאדנע צו דערוויסען זיך, אז דווקא פאריז האט די גרעסטע צאהל וואהרזאגערינס, מכשפות, ספיריטואליסטקעס — אט די, וואס זאגען פאראויס די צוקונפט פאר עטליכע סענט...

מען האט אין פאריז אויסגערעכענט, אז יעדען טאג גיבען די פאריזער איבערהויפט פרויען, ארום בין צעהן טויזענד דאלאר (ארום צוויי הונדערט און פופציג טויזענד פראנק) אויף מכשפות.

די פאריזער פאליציי קלייבט זיך אנצוכאפען א קאמף געגען די דאזיגע האלב־געהיימע פלעצער. מען האט זיך דערוואוסט, אז עס ווערען אין א סך אזעלכע ערטער אפגעטון קרימינעלע זאכען.

עס איז שטוינענד, ווי געזאגט, צו דערוויסען זיך, אז אין אזא ציוויליזירטער שטאט ווי פאריז — אז דווקא דארט בליהט די ביזנעס פון פאראויסזאגען די צוקונפט, פון שארכען, פון געזאפטע, איבערגלויבישע זאכען, כשוף, ווייס מען, איז דא אין אינדיען, אין כינע. אבער אין פאריז?

אבער אזוי איז דאס.

אמעטום האבען מענשען א שוואכקייט צו הערען פון אימיצען וואס עס וועט מיט זיי זיין אין דער צוקונפט, אלץ קען דער מענש, אלץ ווייס ער, אבער וואס עס וועט מיט איהם פאסירען מארגען — דאס ווייס ער נישט! די צוקונפט שטעהט פאר דעם מענשען א געהיימע, א פערמאכטע. דעריבער זענען דא א סך וואס לאזען זיך בעהערשען, פון אבערגלויבען און זיי כאפען זיך אריין צו א ציגיינערין צו הערען וועגען דער צוקונפט.

וואס ווייסט די ציגיינערין? גארנישט. נאטירליך, זי איז געוועהנליך אונוויסענדע, אבערגלויביש מילד. די ציגיינער זענען א פאלק, ביי וועמען עס הערשען נאך די ווילדסטע אבערגלויבענס, און אט צו דער ציגיינערין געהט מען דאס נאך חכמות, נאך נביאות.

אין פאריז שפילען א גרויסע ראלע נישט ציגיינערינס, נאר אזוינע וואס שטאמען פון אינדיע.

פערהאן, א פלאץ אין פאריז, וואס איז אויסגעמעבלירט נאך דעם אריענטאלישען סטיל. אלץ איז אויסגערעכענט אזוי, אז עס זאל מאכען דעם אנ'איינדרוק. פאר א „סעאנס" פאר א „זיצונג", רעכענט מען דארט זעהר טייער. אין יענעם פלאץ קען מען אפט טרעפען אמעריקאנער מיליאנערשעס, וואס קומען פון טעקסאס, צום ביישפיל, קיין פאריז, צו פרעגען ביי דער יונגער הינדוסקע וועגען זייער מזל...

די גאנצע אנפיהרערין, פון יענעם פלאץ איז א יונגע פרוי, וואס זאגט אז זי קומט פון אינדיען, און אז זי שטאמט פון אזא אינדישע נביאים־סעקטע אין דער אמת'ן אבער איז זי נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי א געוויינליכע קאפארעט־מעדעל פון א פאריזער פארשטאט... זי איז דאס געווארען אונטער א פאלשער מאסקע, די גרויסע און קלוגע פאראויסזאגערין פון א מענשענס צוקונפט!..

און אט אזוי געהט עס כסדר, נישט איינמאל האט די פאריזער פאליציי באקומען קלאגען, אז פערזאנען זענען אין אזוינע פלעצער פעסט בעשווינדעלט געווארען. נישט לאנג צוריק, איז אין איין פלאץ פארגעקומען אזא זאך: א וואהרזאגערין האט איינגערעדט איהרען א גאסט, אז ער זאל אוועקלעגען אויף דעם טיש טויזענד דאלאר און צוויי שווארצע ליכט, אויב די טויזענד דאלאר וועלען פערשווינדען און די ליכט וועלען זיך אנצינדען, וועט עס זיין א גוטער סימן דאס וועט הייסען, אז די „נישט־גוטע" האבען צוגעכאפט דאס געלד און זענען אנטרונען און זיי וועלען די פרוי מעהר נישט טשעפען. די ליכט וועלען אנגעצונדען ווערען פון גוטע גייסטער.

מיט אזא נארישקייט האט די וואהרזאגערין אריינגעכאפט דער פרוי אין קאפ אריין, און אויף אזא אופן אויסגענארט ביי איהר דאס געלד.

שפעטער איז די פרוי געקומען צו דער פאליציי זיך צו בעקלאגען.

אזוינע געשעפטען ווערען אפט געטון.

די פאליציי האלט, אז צוזאמען מיט די צוקונפט־נביאות געהט שוין אויך מיט די ביזנעס פון גיפטיגע זאכען אין יענע פלעצער. אויך ווייסע שקלאפען־האנדעל איז נישט פרעמד צו די דאזיגע טונקעלע פלעצער. די גרעסטע ביזנעס טוען די מכשפות ווינטער־צייט, ווען עס זענען דא אין שטאט א סך געסט. אנדערע וואהרזאגערינס אנאנסירען אפילו אין די צייטונגען: „גוטע, ריכטיגע עצות וועגען לעבען ווערען געגעבען דא און דארט". די פלעצער בענוצען אלערליי קונצען אריינצונארען. אין איין פלאץ שטעהען ביי דער טיר דריי קארליקעס. עס הענגען אינדרויסען אזוינע מאדנע קאלירטע לאמפען, און דער עולם געהט, טויזענדער ווערען דארט איבערגעלאזט.

מען רעדט א סך וועגען דעם פאריזער נאכט־לעבען. אבער ווייניג הערט מען רעדען וועגען די נאכט־ביזנעס אין די גייסטער־פלעצער. א סך שעמט מען זיך צו רעדען וועגען דעם, מען כאפט זיך אריין אהין און מען מאכט א שוויג.

רעכנט זיך פאריז — די געבילדעטע, די ציוויליזירטע שטאט פון אייראפא, און דאך הערשט נאך דארט אזויפיל אבערגלויבען, און דאך בליהט דארט די „גייסטער־ביזנעס".

איצט ריכט מען זיך אויף א טומעל. די פאליציי וועט אנהויבען צו מאכען אונטערזוכונגען, די מכשפות וועלען מוזען אויסוואנדערען, און די גייסטער וועלען מוזען פערשווינדען.

דער מאלפע-מענש

(26) (סענסאציאנעלער ראמאן)

די בעריהמטע אקטריסע האט פערשעמט געצופט דעם שפיצעל-ווינקעל פון איהר נאזטיכעל.

אויף דזשעק'ן האט עס נישט געמאכט קיין איינדרוק.

ער האט דאך זי בשעתו אליין געלערנט צו די עפעקטען פון דראמאטישע סצענקעס מיט דער הילף פון א נאז-טיכעל.

— איך בין געווען זעהר נאריש, מיסטער נעווובארט, און איך בין געקומען בעטען ביי אייך ענטשולדיגונג. איך בין, זעלבסטפערשטענדליך, געווען אומגערעכט מיט'ן לאזען זיך ווארפען אויף דער אויפנאהמע, און כ'האב דערויף שטארק חרטה. קאן איך מארגען צוריקקומען?..

און אויב איהר ווילט, קאן איך נאך היינט צוטרעטען צו דער ארבייט...

נעוובארט'ס גרויסער מויל האט זיך פערקרימט אין א שמייכעל:

— איהר קאנט מארגען נישט קומען, און איהר דארפט אויך היינט נישט בלייבען, פריילין סטעלא. אייער פערטרעטערין האט ארויסגעוויזען אזא אויסערגעוועהנליכען טאלאנט, אז איך האב זיך אפגעזאגט פונ'ם געדאנק צו איבערמאכען נאך אמאל די אויפנאהמע.

סטעלא האט געווארפען אויפ'ן אלטען רעזשיסאר א רוגז'דיגען בליק, און זיך אויסגעגלייכט.

— איך האב א קאנטראקט, און איך האף אז איהר האט וועגען דעם נישט פערגעסען, מיסטער נעווובארט!...

— איך וואלט מיט פערגעניגען ווייטער געשפילט מיט דער פריילין מענדאזאן! — האט זיך אריינגעמישט דער צוקער־זיסער ליבהאבער קאנאלי — עס שמעקט מיר נישט זעהר צו שפילען מיט דער פריילין... איך ווייס אפילו נישט, ווי זי הייסט!. זי איז אזוי... זי רייסט אזוי אראפ אלע קינסטלערישע מאמענטען, מיסטער נעווובארט!...

דער אלטער דזשעק האט נישט געענטפערט.

ער האט שווייגענדיג געקוקט אין די אויגען פון דעם לאנגהאריגען ליבהאבער.

— פון דער און דער זייט פיהל איך, אז צוזאמען מיט דער פריילין מענדאזא קאן איך ענטוויקלען מיין אייגענעם טאלאנט,— האט קאנאלי פארטגעזעצט — אייער מויש האט מיך איינגאנצען ארויסגעפיהרט פון וועג! איך בין געווארען זעהר נערוועז, פיהל זיך שטארק אומבעקוועם, און שפילען א ראליע, ווען אלע נערווען זענען אנגעשטרענגט, ווען די נשמה ווערט אימליכע מינוט אויפגערעגט, איז אבסאלוט אונמעגליך. מיט איין ווארט, — האט ער פערענדיגט מיט א העכערען טאן — איך וויל מעהר נישט שפילען ביז פריילין מענדאזא וועט צוריקקומען!

סטעלא האט מכבד געווען דעם „קראסאווטשיק" מיט א דאנקבארען בליק און מיט א שמייכעל געווענדעט זיך צו דעם אלטען רעזשיסער:

— זאל איך, אלזא, היינט אנהויבען?

— נישט היינט, נישט מארגען, נישט אין א וואך ארום — קיינמאל נישט! — האט זיך דער אלטער אויפגעקאכט, און די אויגען זיינע האבען זיך אנגעצינדען אונטער די גרויע ברעמען — און אייך, יונגערמאן מיט די דינע פיסלעך, אויב איהר וועט מיר האבען די חוצפה צוגעבען עצות און זאגען דעות, וועל איך אייך ארויסשליידערען פון דער סטודיע, און כ'וועל אייך מאכען אזא שם, אז קיין איין פילם-געזעלשאפט וועט אייך אויף דער שוועל נישט ארויפלאזען! איך גופא וועל אייך ארויפזעצען אויף א שיף, און אוועקשיקען אייך צו אלדי שווארצע יאהר!

אויסער זיך פאר כעס האט ער זיך א לאז געטון צו דער טיר און זיך צונויפגעשטויסען מיט דעם אנקומענדען מאריס'ן.

— האט איהר געהערט א חוצפה? — האט ער אויסגערופען, אנכאפענדיג איהם פאר דער האנד — איהר פערשטעהט, וואס זיי ווילען מאכען מיט מיר? דער פילם איז שוין אויף דער העלפט פערטיג, און ער, פערשטעהט איהר מיך, מאכט היגטישע שטיק! איהר האט געהערט, ווי ער דברט?.. אזא שנעק!.. אזא שייגעץ! הערט נאר, בראקמאן, ווילט איהר איבערנעהמען אויף זיך זיין ראליע און שפילען מיט דער מיידעל?.. ערגער שפילען, ווי קאנאלי קאנט איהר נישט קענען, און כל זמן איהר וועט שפילען, וועט איהר האבען א סך צייט צו פערנעהמען זיך מיט דעם „קעפ-פאנגער".

— ניין, איך דאנק אייך! — האט מאריס א שמייכעל געטון — דאס איז נישט מיין בערוף!.. און וואס שייך דעם „קעפ-פאנגער", — ער האט פערוויכערט א פאפיראס, און ארויסגעלאזט צו דער סטעליע א דינעם שטראם רויך — ווייס איך, ווער ער איז, און איך קאן, איהם פאקען, ווען ס'וועט זיך מיר נאך ווילען!..

(המשך קומט).

מעכאנישע שלאָסעריי
און אויטאָגענישע
שווייסעריי
פינקטליכע אויספיהרונג
J. REDER
11 קאנסטאנטינער 11
(עק זאַכאדניאַ)
פריוואַט-וואוינונג: גדאנסקא (רליגא) 20

קאנקורענץ=פרייזען!!!
ערשטקלאַסיגער פריזיער אַנשטאַלט
I.RADOSZYCKI i L.WEINROTH
16 פאלודניאַוואַ 16

דער דאמען-סאלאן אונטער לייטונג פון ה' Leon
מאַניקיר ווערט אויסגעפּערטיגט דורך ערשטקל. קרעפטן.
בעמערקונג: ה' FRANCISZEK איז צוריקגעקעהרט.

Kino MIMOZA
ul. KILIŃSKIEGO 178.
פון שבת, דעם 21. ביז מאָנטאַג, דעם 30. סעפט. ד. י. איינשל.
גרעסטע פּרעמיערע פון די לעצטע יאהרען!
ראָמאַנטישע פּאַסירונגען פון בעריהמטען כטיענקא=ראזין
וואלגא... וואלגא...
(WOŁGA... WOŁGA...)
רעזשיזירט דורך **Turzański** שפּעטער פון **„Kurjer Carski"**
צום אויביגען בילד איז אַנגאַזשירט געוואָרען אַ ספּעצ. כאָר
ביי דער רוסישער קאָלאָניע אין לאדז, וועלכער וועט אויספיהרען
אַ רייהע רוסישע לידער. — סוועט געבעטען צו קימען אויף די
פריהערדיגע סעאַנסען. נעכסטער פּראָגראַם: „געטליכע פרוי"

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).
Od 24. IX. do 30. IX. 1929 r.
Dla dorosłych:
PRZYGODY
BRYGADJERA GERARDA
Według powieści CONAN DOYLE'A
W rolach głównych
PHYLLIS HAVER i ROD la ROCQUE
Dla młodzieży:
PIRACI PUSTYNI
w rolach głównych:
MARY CARR i FRED THOMSON

תקעו בחודש שופר בכסה ליום
חגנו כי חוק לישראל הוא
משפט!!!
זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא
17 פיעטריקאָווער 17
52 זאכאדניא 52
טעלעפאָן 48-79
וואו עס ווערט געגריסענהאַפט ערלעדיגט און
געשריבען אַלערליי ביטעס, קלאַוזולעס,
זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט
אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַטיעס,
אַלערליי ספּראַוועס קאָרנע און ציווילע וועגען
דירות אין אורזשאנד ראַזיעמטשי
ספּעציאַליסט פון שותפות=אקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלא, פּעטריקאָווער 17
רעכטס-קאָנסולענט

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-
קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8-2 נאָכמ. און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדערער ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

אויסשטעלונג
12 וואַונש=
קארטן
גר. 70 גר.
פאלודניאַווא
17
בייא גרויסען
בייא שוואַרץ
פּאַלודניאַווא 17

קוואַליפיצירטע
ה'טעל-מאַכער-
נעזעלען ווערען פון
זאָפּאָרט געזוכט. צו ער-
פאַהרען פון 1—3 און פון
6-8. פּיעטריק. 31,
4. איינגאַנג, רעכטס, וו. 30.

א לערן-יונגעל
צו אַ דאַמען-שניידער בע
שטעלט, ווערט געזוכט.
צו מעלדען זיך זאַכאָד-
ניאַ 51, ביי גארסעט.

אשטריקער
אַרבייטער
אויף קראַפט P.D. ווערט
געזוכט פון זאָפּאָרט.
פלאַץ וואָלנאָשצי 6
סוויטער-פאַבריק. 9727

שטריקער-אַרבייטער
ווערן געזוכט פון זאָפּאָרט
ביי וויסבלום,
אנג'אדאַווא 12

אַגעוועלב
איבערצוגעבען
מיט פילער איינריכטונג
אין אַ גוטען פונקט,
גאַאייגנעט אויף יעדען
געשעפט.
צו ערפאַהרען אין אָדמ.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט-און וועגערישע קראַנקה
רענטגען און ליכטהיילאינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
H. LAJCHTER
צאהן-כירורג
דזיאָסלע-, קין-, גימען,
און צונג-קראַנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 84-72
נעמט אָן פון 6—8 אָוונד.

עס ווערט געזוכט
אַ צימער און קיך
אין צענטרום שטאָט, וגען-
זאַם מיט בעקוועמליכקייטען,
1-טער שטאָק, אָדער פּאַרטער.
אָפערטען אין אָדמ. פון דער
ציימונג פאַר "A". מעקלערס
גיטוואונשען. 9712

אטאמבוריר
געהילפע
צו קאָנפעקציע - אַרבייט
ווערט געזוכט
ביי קאָהאנע,
קילינסקי 64. 9716

ס'איז געפונען
געוואָרען
אַ וועקסעל אויף 50 זל.
אויסשטעלער כושאַנאָוו-
סקי. אָבצונעהמען אין
אַדמיג. געגען אָנאָנס-
קאָסטען. 9726

Dr. med. J. MAKOWSKI
קינדער-קראַנקהייטען
האַט זיך איבערגעצויגען אויף
CEGIELNIANA 8, tel. 50-02
עמפּפאַנגט פון 4-6 נאָכמ.

טליתים=פאַבריק
אויסאַרבייטונג פון וואָלענע, האַלב-וואָלענע, זיידענע
טליתים כמו טערקישע, קאַלאַמעיער, ווי אויך טליתים
קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספּערטיגונג, און
גאַרטלען, שפּאַניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראַל, ביי
א. ח. ציטרינאָווסקי, קאַמיענגא 1,
אין 2. הויף, פּאַרטער. קומט איבערציינגט אייך!
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אָנגענומען אַלטע
טליתים צום וואַשען.

עגדליך
האבען זיך אלע
איבערצייגט
אז די פאַטענטירטע
פעלד-בעטען

וועלכע זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מאַרקע **PALMA-PATENT**
זענען די פּראַקטישסטע און דויערהאַפטסטע
מיט אַ גאַראַנטיע אויף 3 יאָהר, עמפּפעהלען מיר אויך לאַגער.
אויסערדעם בעזיצען מיר אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען טיש-בעטען, אַטעריסאַנקעס,
קינדער-וועגעלעך, קינדער-בענקעלעך אויף רעדלעך. טעטער-מאַס.
מאטראצען, געבעסע, שאסקאווע און קאנאדיסקע
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס
בעמערקונג: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאַלאַוויץ-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג. -- פאַבריקס-פּרייזען. -- זעטליכע רעפּעראַטורען.
הורט **לאָדז, פּולנאָצנא 24, טעל. 31-85** דעטייל

אויפפאָדערונג!
דערמיט פאָדער איך אויף צום לעצטען מאָל
דעם ה' מאיר גאָלדבערג (נאַווראָט 14),
וועלכער איז שוין עטליכע מאָל אויפגעפאָדערט
געוואָרען דורך הרב קרול און הרב מייזעל און
ר'איז נישט געקומען, אַז ער זאָל קומען היינט,
מאָנטאָג, 6 אַ זייגער אָוונד צום הרב מייזעל
צו אַ דין תורה. אין נעגענפאַל, וועל איך ציהען
דערפון די ווייטגעהענדסטע קאָנסעקווענצען.
9715 **ב. טאַפּעל, גדאַנסקאַ 37**

ראדיא
קאָמפּלעט-טיילען
צו אַ 3 לאַמפּען-
אַפּאַראַט.
איינשליסליך מיט'ן מוסטער
נאר פאר 87 זל.
אַנווייזונגען און עצות – אומזיסט
PolskieRadjo
Inż. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4

צאהן=ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעמט אָן פון 2 - 10 און פון 7 - 4

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך=דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי נאָז, האַלז, אויערען קר. 10—11	2—3, 6—7
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר. 10—11	1—2
ד"ר גאָלדשטיין- אויגען-קראַנקהייטען פאָלאַק	1—2, 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערוועז קראַנקהייטען 12—2 חוץ זונ.	
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנק. 4½-5½ זונ.	1—2
ד"ר ווינבערג אינ. הערץ לונגען 12—1, 6½—7½	
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראָדזענטשיק צאַהן-ערצט	3—7
נ. ראוזעס צאַהן-ערצט	8—2

צאַהן-טענדהאַלונג, גאָלדשטונגען, קאָראָנען, טאַסטען אא.וו.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען=אינסטיטוט
דורכלייכטונג פון הויט קראַנקהייטען ווי קאָפּ (פּאַרך) מיט
רענטגענשטראַהלען. פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונג
גען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע
מעגליכע אַנאַליזען. אַ קודם פאַר שטעמפּלער.
אימפּפונגען געגען שאַרלעך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונד

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
גושעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר אימיך נאָז, האַלז, אויערען קר	4½—5½
ד"ר קערשנער קינדער-קראַנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד"ר לובישש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד"ר שפּערלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	4½—5½

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א.א.
ווי פּאָקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהל. איינ-
שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציע. אויף
פערלאַנג היזונגען און שטאָט. אין לאַבאָראַטאָריום ווערע
אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, אויך בלוט און בלוט
אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען=אינסטיטוט.
ד"ר לאָזשינסקי טאַטאַר פּאָלסקאַ
צאַהן-ערצט 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קאָראָנעס, פּלאָמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים=ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט=קראַנקה.
פון מענער=שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליום מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָ-
לאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ=לאָמפּ. עלעקטרישער
הייל=קאַבינעט קאָסמעטיק.
-- טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ ספּ-ז-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
- בעזונדערע וואַרטע-צימער פאַר פרויען. -
וויזיט 3 זל.

בחצי חנם!! מחזורים
ווילנער סקלאַד | פּערטרעטער פון קאָלאָמייער
ספרים | טליתים
א. מ. גרובשטיין
ווסכאדניאַ 54, פראָנט 1=טער שטאָק.
צו בעקומען ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פסוקים,
מדרשים, משניות, מחזורים און מחזורים מיט
פּוילישער איבערזעצונג, סידורים. ספּעציעלער אויס-
וואַהל סידורים פאַר כלה-מתנות. טליתים קאָ=
לאָמייער, טערקישע און פיינע זיידענע, אויך
טליתים קטנים, ציצית, זיידענע גאַרטלען, קאַפּלען,
אויך אַ גרויסער סאָרטימענט פון פערשידענע ספרים
25 פראָצענט ביליגער ווי איבעראַל!
א. מ. גרובשטיין, ווסכאדניא 54 פראָנט 1. שטאָק

אַנאָנסען-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. ... [illegible]
... [illegible] — 6 זל.
... [illegible]
... [illegible]

אָנאָנסען-פרייז: פאַר'ן טעקסט 18 גר. ... [illegible] 24 גר. ... [illegible] 8 ...
אין טעקסט 40 ... 60 ... 4 ...
נאָכ'ן טעקסט 12 ... 16 ... 3 ...
... [illegible] 50 ... 100 ... [illegible] 10 גר. 2 ... [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzostowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska [illegible]